

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В.О. СУХОМЛИНСЬКОГО

Кафедра загальної та прикладної лінгвістики

**НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ КОМПЛЕКС
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

**МОВЛЕННЄВИЙ ПРАКТИКУМ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ,
ФІЗІОЛОГІЯ ТА ТЕХНІКА МОВЛЕННЯ**

Галузь знань 03 Гуманітарні науки

035 Філологія

Код та найменування спеціальності

035. 10 Філологія (Прикладна лінгвістика)

Предметна спеціалізація

Автор: Каленюк С.О.
кандидат філологічних наук,
доцент

Затверджено на засіданні кафедри прикладної лінгвістики від «28» серпня 2017 р.

Затверджено на засіданні навчально-методичної комісії філологічного факультету

від «28» серпня 2017 р.

Затверджено на засіданні вченої ради філологічного факультету від «28» серпня 2017 р.

Миколаїв 2017

Витяг із ОКХ

Мета вивчення дисципліни «Мовленнєвий практикум з української мови, фізіологія та техніка мовлення – оволодіння необхідними практичними навичками в організації найпоширеніших мовленнєвих ситуацій, спрямованих на комунікативну успішність.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Мовленнєвий практикум з української мови, фізіологія та техніка мовлення» є:

- підвищення культури усного й писемного мовлення;
- формування практичних умінь із побудови усного монологу повідомлення на задану тему;
- прищеплення навичок ведення дискусії, аргументування своєї думки;
- формування в студентів уявлення про різноманітність мовленнєвих ситуацій та засобів мовлення, мовленнєві стереотипи та їхнє завдання, функції та особливості прояву мовленнєвого етикету;
- сприяти розвитку та закріпленню навиків мовлення та елементів невербальної поведінки, що забезпечують ефективність мовлення (жести, міміка), розвитку культури мовлення, мовного етикету;
- підвищення культури мовлення студентів;
- створення бази для подальшої підготовки спеціалістів в галузі усного та писемного мовлення; забезпечення первинного ознайомлення з галузями прикладної лінгвістики – роботою філолога-консультанта, перекладача, диктора, ведучого теле-радіопрограм, редактора, спічрайтера;
- формування навичок редагування тексту.

Студенти повинні **знати**: основні поняття пов'язані з мовленням, сучасною українською мовою та її стилістикою, фонетикою, фонологією, графікою, орфографією, орфоепією, лексикологією, фразеологією, лексикографією, морфемікою, словотвором, морфологією та синтаксисом; норми сучасної української літературної мови.

вміти:

-застосовувати знання мови на практиці, користуватися мовними одиницями; знає одиниці мови та правила їх поєднання; критично оцінює набутий досвід із позицій останніх досягнень філологічної науки; володіє сучасною мовознавчою термінологією; володіє уміньми та навичками здійснювати мовленнєву діяльність, зумовлену комунікативною метою; володіє особливостями ділового мовлення та ведення діловодства.

Витяг із ООП

Курс «Мовленнєвий практикум з української мови, фізіологія та техніка мовлення» формує в студентів мовно-лінгвістичні компетенції – комплекс лінгвістичних знань про мову як суспільне явище і систему, що охоплює фонетику, лексику, морфологію, синтаксис, стилістику тексту і культуру мовлення та постійно розвивається, виробити вміння оперувати лінгвістичними знаннями у професійній та науково-дослідницькій діяльності. Цей курс охоплює такі основні проблеми: навички самостійного опанування нових знань; робота з довідковою літературою, різнотипними словниками.

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО**

Кафедра загальної та прикладної лінгвістики

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор із науково-педагогічної
роботи _____ Н. І. Василькова

28 серпня 2017 р.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**МОВЛЕННЄВИЙ ПРАКТИКУМ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ,
ФІЗІОЛОГІЯ ТА ТЕХНІКА МОВЛЕННЯ**

Ступінь бакалавра

Галузь знань 03 Гуманітарні науки

035 Філологія

Код та найменування спеціальності

035. 10 Філологія (Прикладна лінгвістика)

Предметна спеціалізація

Філологічний факультет

Миколаїв – 2017

Програму розроблено та внесено: Миколаївський національний університет імені В. О. Сухомлинського

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ : Каленюк Світлана Олександрівна, доцент кафедри загальної та прикладної лінгвістики, кандидат філологічних наук, доцент.

Програму схвалено на засіданні кафедри загальної та прикладної лінгвістики
Протокол від «28» серпня 2017 року № 1

Завідувач кафедри загальної та прикладної лінгвістики _____ (Коч Н. В.)

Програму погоджено навчально-методичною комісією філологічного факультету

Протокол від «28» серпня 2017 року № 1
Голова навчально-методичної комісії _____ (Мхитарян О. Д.)

Програму погоджено навчально-методичною комісією університету

Протокол від «28» серпня 2017 року № 1
Голова навчально-методичної комісії університету _____ (Василькова Н. І.)

ВСТУП

Програма вивчення нормативної навчальної дисципліни «Мовленнєвий практикум з української мови, фізіологія та техніка мовлення» складена Каленюк С. О. відповідно до освітньо-професійної програми підготовки ступеня бакалавра спеціальності 035 Філологія, предметна спеціалізація 035.10 Філологія (Прикладна лінгвістика).

Предметом вивчення навчальної дисципліни є: зміст, форми, методи засвоєння різних аспектів мовлення.

Міждисциплінарні зв'язки: предмет тісно пов'язаний з такими дисциплінами: «Фізіологія та техніка мовлення», «Орфографічний практикум з української мови», «Українська мова (за професійним спрямуванням)», «Культура та техніка мовлення фахівця», «Риторика».

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета курсу: оволодіння необхідними практичними навичками в організації найпоширеніших мовленнєвих ситуацій, спрямованих на комунікативну успішність.

Завдання курсу:

- підвищення культури усного й писемного мовлення;
- формування практичних умінь із побудови усного монологу повідомлення на задану тему;
- прищеплення навичок ведення дискусії, аргументування своєї думки;
- формування в студентів уявлення про різноманітність мовленнєвих ситуацій та засобів мовлення, мовленнєві стереотипи та їхнє завдання, функції та особливості прояву мовленнєвого етикету;
- сприяти розвитку та закріпленню навиків мовлення та елементів невербальної поведінки, що забезпечують ефективність мовлення (жести, міміка), розвитку культури мовлення, мовного етикету;
- підвищення культури мовлення студентів;
- створення бази для подальшої підготовки спеціалістів в галузі усного та писемного мовлення; забезпечення первинного ознайомлення з галузями прикладної лінгвістики – роботою філолога-консультанта, перекладача, диктора, ведучого теле-радіопрограм, редактора, спічрайтера;
- формування навичок редагування тексту.

У результаті вивчення курсу студент оволодіває такими компетентностями:

I. Загальнопредметні: застосовує досягнення національної та світової культури у вирішенні власних професійних та життєвих завдань; володіє розвиненою культурою мислення, умінням ясно й логічно висловлювати свої думки; володіє навичками наукової організації праці; розвиває навички самостійного опанування нових знань; уміє працювати з довідковою літературою, різнотипними словниками, електронними базами даних, системами інформаційного пошуку.

II. Фахові: уміє застосовувати знання мови на практиці, користуватися мовними одиницями; знає одиниці мови та правила їх поєднання; критично

оцінює набутий досвід із позицій останніх досягнень філологічної науки; володіє сучасною мовознавчою термінологією; володіє уміннями та навичками здійснювати мовленнєву діяльність, зумовлену комунікативною метою; володіє особливостями ділового мовлення та ведення діловодства.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 90 годин / 3 кредити ECTS.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Кредит 1. Фізіологія та техніка мовлення

Поняття про мову і мовлення, їх функції. Фізіологічні основи мовлення. Складові частини техніки мовлення. Висота голосу, темп, тембр. Володіння диханням; уміння керувати голосом; вироблення навичок чіткої артикуляції. Інтонація. Засоби логіко-емоційної виразності читання. Постава. Дихання, типи дихання. Фізіологічні особливості дихання. Умови правильного дихання. Пауза. Роль пауз. Предмет і завдання фонетики. Теоретичне і практичне значення фонетики. Загальна та прикладна фонетика. Аспекти вивчення звуків. Будова мовленнєвого апарату. Аспекти вивчення звуків. Звуковий склад сучасної української мови. Голосні і приголосні звуки: класифікація, артикуляційно-акустична характеристика. Фонетична транскрипція. Фонетичний аналіз слів. Українська літературна вимова голосних та приголосних. Дикція. Вимова голосних звуків у наголошеній та ненаголошеній позиціях. Вимова приголосних звуків (буквосполучення дж, дз; вимова шиплячих та свистячих; вимова –г, г; асиміляція/ дисиміляція приголосних). Дихальні вправи для розвитку пружності голосових зв'язок.

Кредит 2.

Мовлення -- вищий рівень мовної культури

Логічність мовлення. Акцентуаційні норми сучасної української літературної мови. Основні правила наголошування слів. Правильність і виразність мовлення. Орфографічні норми Виразність мовлення і структурно-інтонаційна організація тексту (логічні паузи, логічний наголос, розділові знаки). Партитура тексту. Багатство мовлення. Лексичні та фразеологічні норми. Ясність і доступність мовлення. Морфологічні норми і поширені відхилення від них. Синтаксичні та пунктуаційні норми і поширені відхилення від них. Стилiстичні норми. Стилiстично нейтральні й марковані слова. Особливості їх вживання. Стилiстичні помилки, їх попередження. Чистота мовлення. Просторічна лексика і діалектизми. Запозичена лексика. Визначення чистоти мови. Типові помилки, пов'язані зі зловживанням: використання просторічних слів, жаргонізмів; функціонування діалектизмів; канцеляризми і слова-паразити.

Кредит № 3 «Мовлення як засіб створення особистого іміджу»

Діалог. Інтерв'ю. Телефонна розмова. Форми усного мовлення. Правила ведення телефонної розмови. Особливості усного професійного мовлення. Дискусія, правила переконання співрозмовника у правильності власних

думок. Складання діалогу дискусії. Форми проведення дискусії. Правила поведінки під час дискусії. Культура мовлення під час дискусії.

Українська мова в пресі. Українська мова в телерадіоефірі. Мовлення як засіб створення особистого іміджу. Культура слова: уперто чи наполегливо? Вибирати чи обирати. Мова реклами.

Мовні засоби переконання, згоди/відмови, розпорядження. Інформативність жестів, правила жестикуляції.

Мовленнєвий етикет. Формули і тональності мовленнєвого етикету.

3. Рекомендована література

Базова

1. Антисуржик. Вчимося ввічливо поводитись і правильно говорити / За загальною редакцією О. Сербенської: Посібник. – Львів : Світ, 1994. – 152 с.
2. Антоненко-Давидович Б. Як ми говоримо. – К. : Наукова думка, 1991. – 256 с.
3. Бабич Н. Основи риторики. – Чернівці : ЧНУ, 1999. – 312 с.
4. Безпояско О. К., Городенська К. Г., Русанівський В. М. Граматика української мови. Морфологія: Підручник. – К. : Наука, 1993. – 336 с.
5. Берн Э. Игры, в которые играют люди: Психология человеческих взаимоотношений. – Екатеринбург, 2000. – 180 с.
6. Бортняк А. А. Ну що б, здавалося, слова... Бесіди про культуру української мови. – К. : Наука, 1994. – 257с.
7. Введенская Л. А., Павлова Л. Г. Человеческое слово могучее. – М. : Просвещение, 1984. – 168 с.
8. Вихованець І. Р. Граматика української мови. Синтаксис: Підручник. – К. : Наукова думка, 1993. – 368 с.
9. Вихованець І. Р. Таїна слова. – К. : Освіта, 1990. – 284 с.
10. Гольдин В. Е. Речевой этикет. – М. : Просвещение, 1983. – 109 с.
11. Гримич М., Непийвода Н. Українська мова щодня: Початковий рівень: Навч. посібник. – К., 1998. – 160 с.
12. Гринчишин Д. Г., Сербенська О. А. Словник паронімів української мови – К. : Слово, 2008. – 222 с.
13. Громовий В. Мистецтво живого слова. – Кіровоград : Укр. гімназія, 1999. – 150 с.
14. Донченко О., Романенко Ю. Архетипи соціального життя і політика: Монографія. – К., 2001. – 125 с.
15. Дорошенко С. І. Основи культури і техніки усного мовлення: Навчальний посібник. – Харків : ОВС, 2002. – 144с.
16. Зубенко Л. Г., Немцов В. Д. Культура ділового спілкування: Навч. посібник. – К. : Ексоб, 2000. – 200 с.
17. Иванова С. Ф. Специфика публичной речи. – М. : Просвещение, 1993. – 216с.
18. Іванченко Р. Г. Літературне редагування. – К. : Либідь, 1993. – 242с.
19. Караванський С. Пошук українського слова або боротьба за національне «я». – К. : Видавничий центр «Академія», 2001. – 240с.
20. Караванський С. Секрети української мови. – К. : Либідь, 1994. – 152 с.

21. Козачук Г. О. Українська мова. Практикум. Навчальний посібник. – К. : Вища школа, 1991. – 398 с.
22. Костенко Л. Гуманітарна аура нації або дефект головного дзеркала. – К. : Освіта, 1999. – 125 с.
23. Новий російсько-український словник-довідник /Уклад.: С. Я. Єрмоленко, В. І. Єрмоленко, К. В. Ленець, Л. О. Пустовіт. – К. : Наукова думка, 1996. – 783 с.
24. Овчиннікова А. П'ять кроків до гарної мови: Мовна комунікація: техніка мовлення / Під. ред. А. Ю. Цофнаса. – Одеса : ОКФА, 1997. – 184с.
25. Огієнко І. Українська культура: Коротка історія культурного життя українського народу. – К. : Наукова думка, 1992. – 254 с.
26. Орфографічний словник української мови: Близько 120 000 слів/ Уклад.: С. І. Головащук, М. М. Пещак, В. М. Русанівський, О. О. Тараненко. – К. : Вища школа, 1994. – 864 с.
27. Павлова Л. Г. Спор, дискуссия, полемика. – М. : Просвещение, 1993. – 224с.
28. Панько Т. И., Тамбовцев Ю. А. Русско-украинский разговорник. – Л., 1991. – 150 с.
29. Пентиліук М. І. Культура мови і стилістика. – К., 1994. – 240 с.
30. Пономарів О. Д. Культура слова. Мовностилістичні поради. – К. : Либідь, 1999 – 205 с.
31. Пономарів О. Д. Стилістика сучасної української мови. – К. : Либідь, 1993. – 256 с.
32. Свинцов В. И. Логические основы редактирования текста. – М. : Книга, 1972. – 320 с.
33. Свинцов В. И. Смысловый анализ текста. – М. : Книга, 1979 – 334с.
34. Серебрянська О. А. Культура усного мовлення. Практикум. – К. : Центр навчальної літератури, 2004. – 216с.

Допоміжна

1. Словник антонімів української мови // За ред. Л. С. Паламарчука. – К., 1987. – 190 с.
 2. Сопер П. Основы искусства речи. – М. : Прогресс, 1992. – 188с.
 3. Токарська А. С., Кочан І. М. Культура фахового мовлення правника: Навч. посібник. – Львів : Світ, 2003. – 312с.
 4. Ужченко В. Д. Народження і життя фразеологізму. – К., 1988. – 128 с.
 5. Український правопис / АН України, Ун-т мовознавства ім. О. О. Потебні; Інститут української мови. – 4-тс вид., випр. й доп. – К., 1993.
 6. Фразеологічний словник української мови: У двох томах. / Уклад. В. М. Білоноженко та ін. / АН України, Інститут української мови. – К., 1993.
- 4. Форма підсумкового контролю успішності навчання:** залік.
 - 5. Засоби діагностики успішності навчання:** самостійна робота, модульна контрольна робота.

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО**

Кафедра загальної та прикладної лінгвістики

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор із науково-педагогічної
роботи _____ Н. І. Василькова

28 серпня 2017 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
МОВЛЕННЄВИЙ ПРАКТИКУМ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ,
ФІЗІОЛОГІЯ ТА ТЕХНІКА МОВЛЕННЯ**

Ступінь бакалавра

Галузь знань 03 Гуманітарні науки

035 Філологія

Код та найменування спеціальності

035. 10 прикладна лінгвістика

Предметна спеціалізація

Філологічний факультет

2017 – 2018 навчальний рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Мовленнєвий практикум з української мови, фізіологія та техніка мовлення» для студентів спеціальності 035 Філологія, предметної спеціалізації 035.10 Філологія (Прикладна лінгвістика).

Розробник: Каленюк Світлана Олександрівна, доцент кафедри загальної та прикладної лінгвістики, кандидат філологічних наук, доцент _____ (Каленюк С. О.)

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри загальної та прикладної лінгвістики

Протокол № 1 від «28» серпня 2017 р.

Завідувач кафедри _____ (Коч Н. В.)

«28» серпня 2017 р.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		<i>денна форма навчання</i>	
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 03 Гуманітарні науки Спеціальність 035 Філологія	Нормативна	
	Спеціальність 035 Філологія	<i>Рік підготовки:</i> 1-й	
Індивідуальне науково-дослідне завдання – написання реферату		<i>Семестр</i>	
	Загальна кількість годин – 90	1-й	2-й
Тижневих годин для денної форми навчання: 8 аудиторних – 4 самостійної роботи студента – 4		Ступінь бакалавра	<i>Лекції</i>
	<i>Практичні</i>		
	30		
	<i>Лабораторні</i>		
	-		-
	<i>Самостійна робота</i>		
	60		
Вид контролю: залік			

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної та індивідуальної роботи становить: для денної форми навчання – 90 год.: 30 год. – аудиторні заняття, 60 год. – самостійна робота (30 % / 70 %).

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета курсу: оволодіння необхідними практичними навичками в організації найпоширеніших мовленнєвих ситуацій, спрямованих на комунікативну успішність.

Завдання курсу:

- підвищення культури усного й писемного мовлення;
- формування практичних умінь з побудови усного монологу повідомлення на задану тему;
- прищеплення навичок ведення дискусії, аргументування своєї думки;
- формування в студентів уявлення про різноманітність мовленнєвих ситуацій та засобів мовлення, мовленнєві стереотипи та їхнє завдання, функції та особливості прояву мовленнєвого етикету;
- сприяти розвитку та закріпленню навиків мовлення та елементів невербальної поведінки, що забезпечують ефективність мовлення (жести, міміка), розвитку культури мовлення, мовного етикету;
- підвищення культури мовлення студентів;
- створення бази для подальшої підготовки спеціалістів в галузі усного та писемного мовлення; забезпечення первинного ознайомлення з галузями прикладної лінгвістики – роботою філолога-консультанта, перекладача, диктора, ведучого теле-радіопрограм, редактора, спічрайтера;
- формування навичок редагування тексту.

У результаті вивчення курсу студент оволодіває такими компетентностями:

I. Загальнопредметні: застосовує досягнення національної та світової культури у вирішенні власних професійних та життєвих завдань; володіє розвиненою культурою мислення, умінням ясно й логічно висловлювати свої думки; володіє навичками наукової організації праці; розвиває навички самостійного опанування нових знань; уміє працювати з довідковою літературою, різнотипними словниками, електронними базами даних, системами інформаційного пошуку.

II. Фахові: уміє застосовувати знання мови на практиці, користуватися мовними одиницями; знає одиниці мови та правила їх поєднання; критично оцінює набутий досвід із позицій останніх досягнень філологічної науки; володіє сучасною мовознавчою термінологією; володіє уміннями та навичками здійснювати мовленнєву діяльність, зумовлену комунікативною метою; володіє особливостями ділового мовлення та ведення діловодства.

1. Програма навчальної дисципліни

Кредит 1. Фізіологія та техніка мовлення

Тема 1. Поняття про мову і мовлення, їх функції. Фізіологічні основи мовлення.

Складові частини техніки мовлення. Висота голосу, темп, тембр. Володіння диханням; уміння керувати голосом; вироблення навичок чіткої артикуляції. Інтонація. Засоби логіко-емоційної виразності читання.

Постава. Дихання, типи дихання. Фізіологічні особливості дихання.

Умови правильного дихання. Пауза. Роль пауз.

Тема 2. Предмет і завдання фонетики. Теоретичне і практичне значення фонетики. Загальна та прикладна фонетика. Аспекти вивчення звуків.

Будова мовленнєвого апарату. Аспекти вивчення звуків. Звуковий склад сучасної української мови. Голосні і приголосні звуки: класифікація, артикуляційно-акустична характеристика.

Фонетична транскрипція. Фонетичний аналіз слів.

Українська літературна вимова голосних та приголосних. Дикція. Вимова голосних звуків у наголошеній та ненаголошеній позиціях. Вимова приголосних звуків (буквосполучення дж, дз; вимова шиплячих та свистячих; вимова –г, г; асиміляція/ дисиміляція приголосних). Дихальні вправи для розвитку пружності голосових зв'язок.

Кредит 2. Мовлення – вищий рівень мовної культури

Тема 3. Логічність мовлення. Акцентуаційні норми сучасної української літературної мови. Основні правила наголошування слів.

Правильність і виразність мовлення. Орфографічні норми

Виразність мовлення і структурно-інтонаційна організація тексту (логічні паузи, логічний наголос, розділові знаки). Партитура тексту.

Ясність і доступність мовлення. Морфологічні норми і поширені відхилення від них. Багатство мовлення.

Тема 4. Достатність мовлення. Стилiстичні норми. Стилiстично нейтральні й марковані слова. Особливості їх вживання. Стилiстичні помилки, їх попередження.

Тема 5. Чистота мовлення. Просторічна лексика і діалектизми. Запозичена лексика. Визначення чистоти мови. Типові помилки, пов'язані зі зловживанням: використання просторічних слів, жаргонізмів; функціонування діалектизмів; канцеляризми і слова-паразити.

Кредит 3. Мовлення як засіб створення особистого іміджу

Тема 6. Діалог. Інтерв'ю. Телефонна розмова. Форми усного мовлення. Правила ведення телефонної розмови. Особливості усного професійного мовлення.

Тема 7. Дискусія, правила переконання співрозмовника у правильності власних думок. Складання діалогу дискусії. Форми проведення дискусії. Правила поведінки під час дискусії. Культура мовлення під час дискусії.

Тема 8. Українська мова в пресі. Українська мова в телерадіоєфірі. Мовлення як засіб створення особистого іміджу. Культура слова: уперто чи наполегливо? Вибирати чи обирати. Мова реклами.

Мовні засоби переконання, згоди/відмови, розпорядження. Інформативність жестів, правила жестикуляції.

Мовленнєвий етикет. Формули і тональності мовленнєвого етикету.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви кредитів і тем	Кількість годин				
	усього	у тому числі			
		л	п	лаб	інд.

1	2	3	4	5	6	7
Кредит 1. Фізіологія та техніка мовлення						
Тема 1. Вступ. Поняття про мову і мовлення, їх функції. Фізіологічні основи мовлення.	2		2			
Складові частини техніки мовлення. Висота голосу, темп, тембр. Володіння диханням; уміння керувати голосом; вироблення навичок чіткої артикуляції. Інтонація. Засоби логіко-емоційної виразності читання.	8		4			4
Постава. Дихання, типи дихання. Фізіологічні особливості дихання. Умови правильного дихання. Пауза. Роль пауз.	2		2			
Тема 2. Предмет і завдання фонетики. Теоретичне і практичне значення фонетики. Загальна та прикладна фонетика. Аспекти вивчення звуків.	6		2			4
Будова мовленнєвого апарату. Аспекти вивчення звуків. Звуковий склад сучасної української мови. Голосні і приголосні звуки: класифікація, артикуляційно-акустична характеристика. Фонетична транскрипція. Фонетичний аналіз слів.	8		4			4
Українська літературна вимова голосних та приголосних. Дикція. Вимова голосних звуків у наголошеній та ненаголошеній позиціях. Вимова приголосних звуків (буквосполучення дж, дз; вимова шиплячих та свистячих; вимова –г, г; асиміляція/ дисиміляція приголосних). Дихальні вправи для розвитку пружності голосових зв'язок.	4		2			2
Кредит 2. Мовлення – вищий рівень мовної культури						
Тема 3. Логічність мовлення. Акцентуаційні норми сучасної української літературної мови. Основні правила наголошування слів.	4		2			2
Правильність і виразність мовлення.	4		2			2

Орфографічні норми.					
Виразність мовлення і структурно-інтонаційна організація тексту (логічні паузи, логічний наголос, розділові знаки). Партитура тексту.	6		2		4
Тема 4. Достатність мовлення. Ясність і доступність мовлення. Морфологічні норми і поширені відхилення від них. Багатство мовлення. Стилiстичні норми. Стилiстично нейтральні й марковані слова. Особливості їх вживання. Стилiстичні помилки, їх попередження.	14		2		12
Тема 5. Чистота мовлення. Просторічна лексика і діалектизми. Запозичена лексика. Визначення чистоти мови. Типові помилки, пов'язані зі зловживанням: використання просторічних слів, жаргонізмів; функціонування діалектизмів; канцеляризми і слова-паразити.	4		2		2
Кредит 3. Мовлення як засіб створення особистого іміджу					
Тема 6. Діалог. Інтерв'ю. Телефонна розмова. Форми усного мовлення. Правила ведення телефонної розмови. Особливості усного професійного мовлення.	6				6
Тема 7. Дискусія, правила переконання співрозмовника у правильності власних думок. Складання діалогу дискусії. Форми проведення дискусії. Правила поведінки під час дискусії. Культура мовлення під час дискусії.	8		2		6
Тема 8. Українська мова в пресі. Українська мова в телерадіоєфірі. Мовлення як засіб створення особистого іміджу. Культура слова: уперто чи наполегливо? Вибирати чи обирати. Мова реклами.	8		2		6
Мовні засоби переконання, згоди/відмови, розпорядження. Інформативність жестів, правила жестикуляції. Мовленнєвий етикет.	6				6

Формули і тональності мовленнєвого етикету.						
Усього годин:	90		30			60

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Культура мовлення – важлива передумова професійної майстерності лінгвіста	2
2	Складові частини техніки мовлення. Висота голосу, темп, тембр. Володіння диханням; уміння керувати голосом; вироблення навичок чіткої артикуляції. Інтонація. Засоби логіко-емоційної виразності читання.	4
3	Постава. Дихання, типи дихання. Фізіологічні особливості дихання. Умови правильного дихання. Пауза. Роль пауз.	2
4	Предмет і завдання фонетики. Теоретичне і практичне значення фонетики. Загальна та прикладна фонетика. Аспекти вивчення звуків.	2
5	Будова мовленнєвого апарату. Аспекти вивчення звуків. Звуковий склад сучасної української мови. Голосні і приголосні звуки: класифікація, артикуляційно-акустична характеристика.	2
6	Фонетична транскрипція. Фонетичний аналіз слів.	2
7	Українська літературна вимова голосних та приголосних. Дикція. Вимова голосних звуків у наголошеній та ненаголошеній позиціях. Вимова приголосних звуків (буквсполучення дж, дз; вимова шиплячих та свистячих; вимова - г, г; асиміляція/ дисиміляція приголосних). Дихальні вправи для розвитку пружності голосових зв'язок.	2
8	Логічність мовлення. Акцентуаційні норми сучасної української літературної мови. Основні правила наголошування слів.	2
9	Правильність і виразність мовлення. Орфографічні норми	2
10	Виразність мовлення і структурно-інтонаційна організація тексту (логічні паузи, логічний наголос, розділові знаки). Партитура тексту.	2
11	Ясність і доступність мовлення. Морфологічні норми і поширені відхилення від них.	2
12	Чистота мовлення. Просторічна лексика і діалектизми. Запозичена лексика. Визначення чистоти мови. Типові помилки, пов'язані зі зловживанням: використання просторічних слів, жаргонізмів; функціонування	2

	діалектизмів; канцеляризми і слова-паразити.	
13	Дискусія, правила переконання співрозмовника у правильності власних думок.	2
14	Українська мова в пресі та телерадіоефірі. Мовлення як засіб створення особистого іміджу.	2
Разом:		30

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
	Кредит 1. Фізіологія та техніка мовлення	
1.	Складові частини техніки мовлення. Висота голосу, темп, тембр. Володіння диханням; уміння керувати голосом; вироблення навичок чіткої артикуляції. Інтонація. Засоби логіко-емоційної виразності читання.	4
2.	Предмет і завдання фонетики. Теоретичне і практичне значення фонетики. Загальна та прикладна фонетика. Аспекти вивчення звуків.	4
3.	Будова мовленнєвого апарату. Аспекти вивчення звуків. Звуковий склад сучасної української мови. Голосні і приголосні звуки: класифікація, артикуляційно-акустична характеристика.	4
4.	Українська літературна вимова голосних та приголосних. Дикція. Вимова голосних звуків у наголошеній та ненаголошеній позиціях. Вимова приголосних звуків (буквосполучення дж, дз; вимова шиплячих та свистячих; вимова –г, г; асиміляція/ дисиміляція приголосних). Дихальні вправи для розвитку пружності голосових зв'язок.	2
	Кредит 2. Мовлення – вищий рівень мовної культури	
5.	Логічність мовлення. Акцентуаційні норми сучасної української літературної мови. Основні правила наголошування слів.	4
6.	Правильність і виразність мовлення. Орфографічні норми	4
7.	Виразність мовлення і структурно-інтонаційна організація тексту (логічні паузи, логічний наголос, розділові знаки). Партитура тексту.	4
8.	Синтаксичні та пунктуаційні норми і поширені відхилення від них	2
9.	Стилістичні норми. Стилістично нейтральні й марковані слова. Особливості їх вживання. Стилістичні помилки, їх попередження.	4
10.	Чистота мовлення. Просторічна лексика і діалектизми. Запозичена лексика. Визначення чистоти мови. Типові	2

	помилки, пов'язані зі зловживанням: використання просторічних слів, жаргонізмів; функціонування діалектизмів; канцеляризми і слова-паразити.	
	Кредит 3. Мовлення як засіб створення особистого іміджу	
11.	Діалог. Інтерв'ю. Телефонна розмова. Форми усного мовлення. Правила ведення телефонної розмови. Особливості усного професійного мовлення.	6
12.	Дискусія, правила переконання співрозмовника у правильності власних думок. Складання діалогу дискусії. Форми проведення дискусії. Правила поведінки під час дискусії. Культура мовлення під час дискусії.	6
13.	Українська мова в пресі. Українська мова в телерадіоєфірі. Мовлення як засіб створення особистого іміджу. Культура слова: уперто чи наполегливо? Вибирати чи обирати. Мова реклами.	6
14.	Мовні засоби переконання, згоди/відмови, розпорядження. Інформативність жестів, правила жестикуляції. Мовленнєвий етикет. Формули і тональності мовленнєвого етикету.	6
Разом:		60

9. Індивідуальні завдання

Написання рефератів. Конспектування літератури, опрацювання інтернет-видань, підготовка презентацій до практичних занять.

Тематика рефератів

1. Мова і суспільство.
2. Сучасна мовна ситуація та мовні проблеми в Україні.
3. Основні чинники сучасної мовної ситуації в Україні.
4. Двомовність і культура мовлення.
5. Рідна мова у вихованні мовної особистості.
6. Мовне виховання та мовна освіта як необхідні складові мовленнєвої культури людини.
7. Нормативний та етичний аспекти культури мовлення.
8. Усне мовлення, його доміанти.
9. Основні форми комунікативної поведінки (монолог, діалог, полілог).
10. Мовленнєвий етикет, його специфіка.
11. Ввічливість – основа етикетного спілкування.
12. Етикет і ментальність.
13. Парадигма етикетних ситуацій.
14. Гігієнічні правила дихання.
15. Голос – дієвий компонент звукового мовлення.
16. Голос – основний інструмент фахівця.
17. Роль дикції та правильної вимови в роботі вчителя.

18. Пантоміміка (жести, їх різновиди та характеристика).

19. Предметні знаки етикетного спілкування.

10. Методи навчання

Усний виклад матеріалу, проблемне навчання, робота з підручником та додатковими джерелами, вправи, спостереження над усним мовленням, спостереження над мовним матеріалом, порівняльний аналіз, виразне читання текстів.

11. Методи контролю

Самостійні роботи, виконання тестових завдань, контрольні роботи.

12. Розподіл балів, які отримують студенти

Накопичувальні бали/ сума										
	Кредит 1			Кредит 2			Кредит 3			300/100
	T1	T2		T3	T4	T5	T6	T7	T8	
Практичні заняття	15	15		10	10	10	10	10	10	
Самостійна робота	70			40			40			
				Кр 1 - 30				КР 2-30		
Усього	100			100			100			300

Шкала оцінювання: національна та ECTS

ОЦІНКА ЄКТС	СУМА БАЛІВ	ОЦІНКА ЗА НАЦІОНАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ	
		екзамен	залік
A	90-100	5 (відмінно)	5/відм./зараховано
B	80-89	4 (добре)	4/добре/ зараховано
C	65-79		
D	55-64	3 (задовільно)	3/задов./ зараховано
E	50-54		
FX	35-49	2 (незадовільно)	Не зараховано

13. Методичне забезпечення

1. Каленюк С. О. Практикум із української мови: Навчально-методичний посібник / С. О. Каленюк. – Миколаїв, 2004. – 100 с.
2. Каленюк С. О. Методичні вказівки до виконання самостійної та індивідуальної роботи з курсу «Мовленнєвий практикум із української мови» / С. О. Каленюк. – Миколаїв, 2009. – 70 с.
3. Каленюк С. О. Методичні вказівки до проходження мовленнєвої практики для студентів заочної форми навчання / С. О. Каленюк. – Миколаїв, 2011. – 87 с.

4. Каленюк С.О. Методичні рекомендації до виконання самостійної роботи з дисципліни «Культура та техніка мовлення фахівця» / С. О. Каленюк. – Миколаїв, 2012.
 5. Желязкова В. В, Мікрюкова К. О. Збірник вправ «Орфографічний практикум» для студентів спеціальності «Прикладна лінгвістика» / В. В. Желязкова, К. О. Мікрюкова. – Миколаїв, 2014. – 252 с.
 6. Навчально-методичні рекомендації «Навчально-методичні матеріали для дисциплін циклу фахових компетентностей (для студентів за освітньою програмою Філологія : Прикладна лінгвістика)» / Ю. Б. Бабій, В. В. Желязкова, С. О. Каленюк, К. О. Мікрюкова, Л. В. Рускуліс, Г. Ю. Садова. – Миколаїв : Іліон, 2017. – 250 с.
7. Навчально-методичний комплекс.

14. Рекомендована література

Базова

1. Антисуржик. Вчимося ввічливо поводитись і правильно говорити / За загальною редакцією О. Сербенської: Посібник. – Львів : Світ, 1994. – 152 с.
2. Антоненко-Давидович Б. Як ми говоримо. – К. : Наукова думка, 1991. – 256 с.
3. Бабич Н. Основи риторики. – Чернівці : ЧНУ, 1999. – 312 с.
3. Безпояско О. К., Городенська К. Г., Русанівський В. М. Граматика української мови. Морфологія: Підручник. – К. : Наука, 1993. – 336 с.
4. Берн Э. Игры, в которые играют люди: Психология человеческих взаимоотношений. – Екатеринбург, 2000. – 180 с.
5. Бортняк А. А. Ну що б, здавалося, слова... Бесіди про культуру української мови. – К. : Наука, 1994. – 257с.
6. Введенская Л. А., Павлова Л. Г. Человеческое слово могучее. – М. : Просвещение, 1984. – 168 с.
7. Вихованець І. Р. Граматика української мови. Синтаксис: Підручник. – К. : Наукова думка, 1993. – 368 с.
8. Вихованець І. Р. Таїна слова. – К. : Освіта, 1990. – 284 с.
9. Гольдин В. Е. Речевой этикет. – М. : Просвещение, 1983. – 109 с.
10. Гримич М., Непийвода Н. Українська мова щодня: Початковий рівень: Навч. посібник. – К., 1998. – 160 с.
11. Гринчишин Д. Г., Сербенська О. А. Словник паронімів української мови – К. : Слово, 2008. – 222 с.
12. Громовий В. Мистецтво живого слова. – Кіровоград : Укр. гімназія, 1999. – 150 с.
13. Донченко О., Романенко Ю. Архетипи соціального життя і політика: Монографія. – К., 2001. – 125 с.
14. Дорошенко С. І. Основи культури і техніки усного мовлення: Навчальний посібник. – Харків : ОВС, 2002. – 144с.
15. Зубенко Л. Г., Немцов В. Д. Культура ділового спілкування: Навч. посібник. – К. : Ексоб, 2000. – 200 с.
16. Иванова С. Ф. Специфика публичной речи. – М. : Просвещение, 1993. – 216с.

17. Іванченко Р. Г. Літературне редагування. – К. : Либідь, 1993. – 242 с.
18. Караванський С. Пошук українського слова або боротьба за національне «я». – К. : Видавничий центр «Академія», 2001. – 240 с.
19. Караванський С. Секрети української мови. – К. : Либідь, 1994. – 152 с.
20. Козачук Г. О. Українська мова. Практикум. Навчальний посібник. – К. : Вища школа, 1991. – 398 с.
21. Костенко Л. Гуманітарна аура нації або дефект головного дзеркала. – К. : Освіта, 1999. – 125 с.
22. Новий російсько-український словник-довідник /Уклад.: С. Я. Єрмоленко, В. І. Єрмоленко, К. В. Ленець, Л. О. Пустовіт. – К. : Наукова думка, 1996. – 783 с.
23. Овчиннікова А. П'ять кроків до гарної мови: Мовна комунікація: техніка мовлення / Під. ред. А. Ю. Цофнаса. – Одеса : ОКФА, 1997. – 184с.
24. Огієнко І. Українська культура: Коротка історія культурного життя українського народу. – К. : Наукова думка, 1992. – 254 с.
25. Орфографічний словник української мови: Близько 120 000 слів / Уклад.: С. І. Головащук, М. М. Пещак, В. М. Русанівський, О. О. Тараненко. – К. : Вища школа, 1994. – 864 с.
26. Павлова Л. Г. Спор, дискуссія, полеміка. – М. : Просвещение, 1993. – 224с.
27. Панько Т. И., Тамбовцев Ю. А. Русско-украинский разговорник. – Л., 1991. – 150 с.
28. Пентилюк М. І. Культура мови і стилістика. – К., 1994. – 240 с.
29. Пономарів О. Д. Культура слова. Мовностилістичні поради. – К. : Либідь, 1999 – 205 с.
30. Пономарів О. Д. Стилістика сучасної української мови. – К. : Либідь, 1993. – 256 с.
31. Свинцов В. И. Логические основы редактирования текста. – М. : Книга, 1972. – 320 с.
32. Свинцов В. И. Смысловый анализ текста. – М. : Книга, 1979 – 334с.
33. Серебрянська О. А. Культура усного мовлення. Практикум. – К. : Центр навчальної літератури, 2004. – 216с.

Допоміжна

1. Словник антонімів української мови // За ред. Л. С. Паламарчука. – К., 1987. – 190 с.
2. Сопер П. Основы искусства речи. – М. : Прогресс, 1992. – 188с.
3. Токарська А. С., Кочан І. М. Культура фахового мовлення правника: Навч. посібник. – Львів : Світ, 2003. – 312с.
4. Ужченко В. Д. Народження і життя фразеологізму. – К., 1988. – 128 с.
5. Український правопис / АН України, Ун-т мовознавства ім. О. О. Потебні; Інститут української мови. – 4-тє вид., випр. й доп. – К., 1993.
6. Фразеологічний словник української мови: У двох томах. / Уклад. В. М. Білоноженко та ін. / АН України, Інститут української мови. – К., 1993.
7. Крысин Л. П. Речевое общение и социальные роли говорящих // Социально-лингвистические исследования. – М. : Наука, 1976. – С. 54–56.
8. Почепцов Г. Г. Слушатель и его роль в актах речевого общения // Языковое общение: Единицы и регулятивы: Межвузовский сборник научных трудов. – Калинин, КГУ, 1987. – С.43-50.

15. Інформаційні ресурси

1. <http://moodle.mnu.mk.ua/course/category.php?id=115>; логін: zaws143; пароль: 7L8=H?Mm>aXj.
2. Антисуржик. Вчимося ввічливо поводитись і правильно говорити / За загальною редакцією О. Сербенської : Посібник. – Л., 1994. – 152 с. (10)
3. Антоненко-Давидович Б. Як ми говоримо. – К., 1991. – 256 с. (20)
4. Безпояско О. К., Городенська К. Г., Русанівський В. М. Граматика української мови. Морфологія: Підручник. – К., 1993. – 336 с.
5. Вихованець І. Р. Граматика української мови. Синтаксис: Підручник. – К., 1993. – 368 с. (44)
6. Гримич М., Непійвода Н. Українська мова щодня: Початковий рівень: Навч. посібник. – К., 1998. – 160 с.
7. Гринчишин Д. Г., Сербенська О. А. Словник паронімів української мови – К., 2008. – 222 с. (5)
8. Дорошенко С. І. Основи культури і техніки усного мовлення: Навчальний посібник. – Харків : ОВС, 2002. – 144с. (9)
9. Козачук Г. О. Українська мова. Практикум. Навчальний посібник. – К., 1991. – 398 с. (25)
10. Новий російсько-український словник-довідник /Уклад.: С. Я. Єрмоленко, В. І. Єрмоленко, К. В. Ленець, Л. О. Пустовіт. – К., 1996. – 783 с. (3)
11. Орфографічний словник української мови: Близько 120 000 слів/ Уклад.: С. І. Головашук, М. М. Пещак, В. М. Русанівський, О. О. Тараненко. – К., 1994. – 864 с. (11)
12. Пентиліук М. І. Культура мови і стилістика. – К., 1994. – 240 с. (56)
13. Пономарів О. Д. Культура слова. Мовностилістичні поради. – К. : Либідь, 1999 – 205 с. (6)
14. Пономарів О.Д. Стилістика сучасної української мови. – К.: Либідь, 2000. – 256 с. (72)
15. Серебрянська О. А. Культура усного мовлення. Практикум. – Центр навчальної літератури, 2004. – 216с. (14)
16. Токарська А. С., Кочан І. М. Культура фахового мовлення правника: Навч. посібник. – Львів: Світ, 2003. – 312с. (57)
17. Фразеологічний словник української мови: У двох томах. / Уклад. В. М. Білоноженко та ін. / АН України, Інститут української мови. – К., 1993.

ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 1

Тема. Вступ. Поняття про мову, мовлення, їх функції

План

1. Мова і мовлення.
2. Функції мовлення.
3. Мовна норма. Типи норм.
4. Мовленнєва культура.
5. Українське інтелігентне мовлення.

ЗАПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ:

1. Що таке «державна мова»?
2. Які функції мови ви знаєте?
3. Що таке «літературна мова»?
4. Які словники фіксують мовні норми? Назвіть їх.
5. Чому мова є явищем суспільним?

ЛІТЕРАТУРА

Культура української мови. Довідник / За ред. В. М. Русанівського. – К. : Либідь, 1990. – С.3–25.

Шевчук С. В. Українське ділове мовлення. – К. : Вища школа, 1997. – С. 5–7.

Іванишин В., Радевич-Винницький Я. Мова і нація. – Дрогобич, 1994. С. 44–77.

Пономарів О. Культура слова. Мовностилістичні поради. – К., 1999. – С. 22–48.

Кочан І. М., Токарська А. С. Культура рідної мови. – Львів, 1996. – С. 6–23.

Гальчук В. Проблеми культури мовлення: вчора і сьогодні // Українська мова і література. – 1998. – вересень.

ЗАВДАННЯ:

1. Написати реферати на теми: «Мова – неоціненний скарб народу»; «Українська мова – національна мова українського народу»; «Історія становлення української мови як державної», «Українська мова за межами України».

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №2-3

Тема. Складові частини техніки мовлення

План

1. Складові частини техніки мовлення:
 - а) володіння диханням;
 - б) уміння керувати голосом;

в) вироблення навичок чіткої артикуляції

ЛІТЕРАТУРА:

Гладіна Г. І., Сеніна В. К. Питання мовленнєвої культури та стилістики. – К. : Знання, 1997.

Козачук Г. О. Українська мова. Практикум. Навчальний посібник. – К., 1991.

Дорошенко С. І. Основи культури і техніки усного мовлення: Навчальний посібник. – Харків: ОВС, 2002. – С.31–45.

Завдання:

Кожне з речень наведених нижче віршів прочитайте одним видихом. стежте за тим, щоб дихання було глибоким. Оцініть свої можливості в читанні поширених речень на одному видиху. Не забудьте перед читанням ознайомитись із текстом.

а) Мохнатий джміль із будяків червоних

Спиває мед. Як соковито й повно

Гуде і стелиться понад землею

Ясного полудня віолончель.

М. Рильський.

Що таке віолончель? До якого словника варто звернутися за поясненням значення цього слова?

б) В житті ж вам випала як честь: узять

розбить, розвергнуть, грізно розметать

фашистських дикунів – війни тотальність.

П.Тичина.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №4-5

Тема. Постава. Дихання, типи дихання

План

1. Дихання, типи дихання.

2. Фізіологічні особливості дихання.

3. Умови правильного дихання.

4. Українці за морем. Чисельність у місцях поселення. Вплив і активність діаспорних організацій. Міфи та ілюзії еміграції.

ЗАПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ:

Які є типи дихання?

Які умови правильного дихання?

ЛІТЕРАТУРА:

Гладіна Г. І., Сеніна В. К. Питання мовленнєвої культури та стилістики. – К., 1997.

Дорошенко С. І. Основи культури і техніки усного мовлення: Навчальний посібник. – Харків: ОВС, 2002.

Овчиннікова А. П'ять кроків до гарної мови: Мовна комунікація: техніка мовлення / Під. ред. А. Ю. Цофнаса. – Одеса : ОКФА, 1997. – 184 с.

Вправи для вироблення носового дихання

1. Притиснути праву ніздрю пальцем, вдихнути лівою ніздрею; затиснувши ліву ніздрю, видихнути через праву. Потім вдихнути правою ніздрею; затиснувши її, видихнути через ліву. Повторити по чергово 4-6 разів.

2. Погладжуючи ніс від кінчика до перенісся середніми та вказівними пальцями обох рук, робіть вдих. Видихаючи, поплескуйте вказівними та середніми пальцями обох рук по ніздрях. Повторити 4-6 разів.

3. Вдихаючи, погладжуйте ніс тим же рухом, що й у попередній вправі. Видихаючи, кінці вказівних пальців обіпріть у крила носа і, поки повітряний струмінь йтиме через ніс, робіть кругові рухи, ніби загвинчуючи пальці. Повторити 4-6 разів.

4. Видихаючи, коротким швидким рухом провести вказівними пальцями по нижній ділянці носової перегородки від жолобка під носом до кінчика носа, злегка піднімаючи його догори. Під час видиху то прикривайте на короткий час ніздрі великим і вказівним пальцями правої руки, перериваючи видих, то відкривайте прокривайте для повітряного струменя. Повторити 4-6 разів.

5. Вдих – погладжуючи ніс. Видихаючи, круговими рухами поплескуйте кінчиками пальців обох рук по бокових ділянках носа, лоба, щоках. Повторити 4-6 разів.
6. Рот відкритий. Зробити вдих і видих носом 10-12 разів.
7. Розширити ніздрі – вдих. На видихові ніздрі приймають положення спокою. Повторити 4-6 разів.
8. Вдих носом. Повільно видихаючи через ніс, спокійним, м'яким рухом повертайте голову направо, наліво; поверніться у початкове положення. Вдих носом, на видихові підніміть голову, опустіть її, прийміть початкове положення. Повторити 4-6 разів.
9. Початкове положення – стоячи, руки опущені, рот відкритий. Вдих носом і при цьому розвести руки у боки. На повільному видихові через ніс опустити руки. Повторити 4-6 разів.
10. Початкове положення – стоячи, руки опущені, рот відкритий. Вдих і видих носом. На вдихові підняти руки догори, відставивши ногу назад на носок. Повертаючись у початкове положення, зробити видих. Повторити 4-6 разів.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №7

Тема. Предмет і завдання фонетики

План

1. Предмет і завдання фонетики.
2. Теоретичне і практичне значення фонетики.
3. Система голосних фонем української літературної мови. Голосні фонemi, їх класифікація.
4. Приголосні фонemi сучасної української літературної мови, їх класифікація. Протиставлення приголосних фонем за твердістю – м'якістю.

Література

1. Грищенко А. П., Мацько Л. І., Плющ М. Я. та ін. Сучасна українська літературна мова за ред. А. П. Грищенка. – 2-ге видання, перероблене і доповнене. – К. : Вища школа, 1997. – С. 11–35.

2. Жовтобрюх М. Л., Русановський В. М., Складенко В. Г. Історія української мови (фонетика). – К. : Наукова думка, 1979. – С. 65–88.
3. Мойсеєнко А. К., Бас-Кононенко О. В., Бондаренко В. В., Гапченко О. А. та ін. Сучасна українська літературна мова, підручник. – К. : Знання, 2001. – С. 165–180.
4. Сучасна українська літературна мова / за ред. І. К. Білодіда. – К. : Наукова думка, 1969 р. – С. 42–60.
5. Тоцька Н. І. Сучасна українська мова. Фонетика. – К. : Вища школа, 1981. – С. 44–60.
5. Шкуратяна Н. Г., Шевчук С. В. Сучасна українська літературна мова. – К. : Вища школа, 1945. – С. 17–22.

Завдання

1. Напишіть твір-роздум на тему «Місце мови у майбутній професії». Дайте відповідь:
 - Чому необхідне знання української мови?
 - Які шляхи збагачення професійної лексики?
 - Що означає знати мову професії?

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №6

Тема. Будова мовленнєвого апарату

План

1. Будова і функції мовленнєвого апарату, дихальних шляхів.
2. Аспекти вивчення звуків. Звуковий склад сучасної української мови.

Література

1. Грищенко А. П., Мацько Л. І., Плющ М. Я. та ін. Сучасна українська літературна мова / за ред. А. П. Грищенка. – 2-ге видання, перероблене і доповнене. – К. : Вища школа, 1997. – С. 42-49.
2. Дорошенко С. І., Дудик П. С. Вступ до мовознавства. – К., 1974. – С. 50–57, 66–81.

3. Карпенко Ю. О. Вступ до мовознавства. – К. – Одеса, 1991. – С.52–72.
4. Мойсеєнко А. К., Бас-Кононенко О. В., Бондаренко В. В. та ін. Сучасна українська літературна мова, підручник. – К. : Знання, 2001. – С. 178, 189–191.
4. Сучасна українська літературна мова / за ред. І. К. Білодіда. – К. : Наукова думка, 1969. – С. 42–50.
5. Сучасна українська літературна мова : навч. посібник для студ. вищ. навч. закл. / С. О. Караман, О. В. Караман, М. Я. Плющ [та ін.]; за ред. С. О. Карамана. – К. : Літера ЛТД, 2011. – 560 с.
6. Шкуратяна Н. Г., Шевчук С. В. Сучасна українська літературна мова. – К. : Літера ЛТД, 2000 р. – С. 22–29.

ВПРАВИ НА ВИМОВУ ПРИГОЛОСНИХ ЗВУКІВ

1. Зробіть вдих, потім паузу і спокійно звичайним голосом вимовляйте глухі звуки швидко:

п, п, п, п, п, п, п, п, п, п, п...

п,

т, т,

, т, т, т, т, т, т, т, т, т, т.

к, к, к, к, к, к, к, к, к, к, к...

тощо на одному диханні.

2. Дихання таке ж, як у попередній вправі. Не добираючи повітря, вимовляйте:

птк, гітк, птк, птк, птк, птк, птк... тощо.

3. Спочатку вимовте цю групу приголосних тричі, доберіть повітря, знову тричі тощо: '

бдг, бдг, бдг (добір дихання), бдг, бдг, бдг, бдг...

4. Швидко на одному диханні вимовляйте:

па, па, па, па, па, па, па, па...

та, та, та, та, та, та, та, та...

ка, ка, ка, ка, ка, ка, ка, ка... тощо

5. Вимовляйте таким же чином групу складів:

па, та, ка; па, та, ка; па, та, ка... тощо.

Спочатку вимовляйте лише тричі на одному диханні, потім збільшуючи кількість разів.

6. Таким же чином вимовляйте:

ап, ап, ап, ап, ап, ап, ап, ап, ап... *ат, ат, ат, ат, ат, ат, ат, ат, ат...*
ак, ак, ак, ак, ак, ак, ак, ак, ак... тощо.

7. Таким же чином вимовляйте:

ап, ат, ак; ап, ат, ак; ап, ат, ак...

Вимовляйте таким же чином: *апа, ата, ака; а па, ата, ака; апа, ата, ака...*

8. За таким же принципом вправляємося у вимові дзвінких звуків:

б, б, б, б, б, б, б, б, б, б, б, б, б... *д, д, д, д, д, д, д, д, д, д, д, д, д...* *з, з, з, з, з, з, з, з, з, з, з, з, з...* тощо. *бдз, бдз, бдз, бдз, бдз, бдз, бдз...* тощо.

ба, ба, ба, ба, ба, ба, ба, ба, ба... *да, да, да, да, да, да, да, да, да...* *га, га, га, га, га, га, га...*

ба, да, га; ба, да, га; ба, да, га... тощо.

Якомога частіше й миттєвіше!

аба, ада, ака; аба, ада, ака; аба, ада, ака...

9. Якомога частіше й миттєвіше!

а б, ад, ак; аб, ад, ак; а б, ад, ак...

10. Вимовляйте склади у всіх можливих сполученнях:

гбді кпті бдгі пткі бдгі фкті вді
фткі штрі ждрі зждрі;
гбде кпте бдге птке вде фкте вде
фтке штре ждре зждре;
гбда кпта бдга птка вда фкта вда
фтка штра ждра зждра;

гбдо кпто бдго птко вдо фкто вдо

фтко штро ждро зждро;

збду кпту бдгу птку вдгу фкту вгду

фтку штру ждру зждру;

збди кпти бдги птки вдги фкти вгди

фтқи штри ждри зждри;

рлі лрі млі л мі' мні нм і;

рле рле мле лме мне нме; рла лра мла лма мна нма; рло про мло лмо мно

нмо; рлу лру млу лму мну нму; рли лри мли лми мни нми.

Подібним чином вимовляйте інші звуки та звукосполучення, пам'ятаючи про правильне творення цих звуків.

Робити усі ці вправи з приголосними треба у такому порядку, що й з голосними, тобто навчитися вимовляти звуки дуже голосно і м'яко, від сильного звучання переходити до м'якого, тихого і навпаки.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №8

Тема. Фонетична транскрипція

Виконати запис текстів фонетичною транскрипцією

Одне з головних завдань сучасної мовної освіти в Україні – формування та розвиток мовної особистості учнів на уроках української мови. У статті висвітлено основні фактори, що впливають на формування мовної особистості учнів у системі україномовної освіти, зокрема розглянуто роль текстоцентричного, компетентнісного, когнітивно-комунікативного підходів, комунікативності вчителя-словесника, мовленнєвого середовища, сучасних технологій навчання мови. Про рівень сформованості мовної особистості свідчить багато факторів, зокрема розвиненість комунікативних умінь і навичок учня, досконале володіння всіма чотирма видами мовленнєвої діяльності, здатність будувати тексти різних типів, стилів і жанрів мовлення з урахуванням усіх компонентів ситуації спілкування.

На формування й розвиток мовної особистості учня впливає багато чинників, зокрема спілкування в процесі навчання в школі, загальний інтелектуальний розвиток, зміст і характер навчальних дисциплін,

мовленнєве середовище тощо. Про рівень сформованості мовної особистості свідчить багато факторів, зокрема наявність і якість сформованості комунікативних умінь і навичок учня, досконале володіння всіма чотирма видами мовленнєвої діяльності, здатність будувати тексти різних типів, стилів і жанрів мовлення з урахуванням усіх компонентів ситуації спілкування – адресата, адресанта мовлення, мети й теми, комунікативного задуму тощо.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №9-10

ТЕМА. Українська літературна вимови голосних та приголосних

План

1. Вимова голосних звуків у наголошеній та ненаголошеній позиціях.
2. Вимова приголосних звуків (буквосполучення дж, дз; вимова шиплячих та свистячих; вимова –г, г; асиміляція/ дисиміляція приголосних).
3. Українська мова в пресі та телерадіоєфірі.

ЗАПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ:

1. Що таке орфоепічні норми?
2. Що таке акцентологічні норми?
3. Які основні причини неправильної вимови слів?

ЛІТЕРАТУРА:

Гладіна Г. І., Сеніна В. К. Питання мовленнєвої культури та стилістики. – К., 1997.

Козачук Г. О. Українська мова. Практикум. Навчальний посібник. – К., 1991.

Дорошенко С. І. Основи культури і техніки усного мовлення: Навчальний посібник. – Харків: ОВС, 2002. – С.31–45.

Винницький В.М. Наголос у сучасній українській мові. – К., 1984.

Антоненко-Давидович Б. Як ми говоримо. – К.,1991.

Головащук С. І. Складні випадки наголошення: Словник-довідник. – К. : Либідь, 1995.

ЗАВДАННЯ:

2. Які типові огріхи трапляються у практиці радіо і телебачення у вимові голосних та приголосних звуків? Як запобігти появі таких помилок?

3. У яких словах при вимові спрощення у групах приголосних не засвідчене орфографією?

4. Шістнадцять, щасливий, агентство, артистці, шістсот, шістдесят, обласний, кістлявий, форпостний, туристський, солдатський, невістчин.

5. Користуючись словником, поставте наголоси у поданих словах.

Абичий, абияк, адресний, вершковий, відправлення, гуртожиток, дерматологічний, дипломатія, дослідження, дрова, завдання, змагання, кулінарія, навчання, ненависть, разом, одинадцять, доміряти, кронистий, однотипність, однострій, заввідділу.

6. Вкажіть, до якої комунікативної ситуації належать наведені вислови. Для якої тональності вони характерні?

Ідіть з миром; усього найкращого; будьте здорові; прийміть мою подяку; доброго здоров'я; здоровенькі були.

7. Запишіть текст фонетичною транскрипцією, дотримуючись правил літературної вимови.

Учора в дощ зайшов до мене Блок.

Волосся мокре, на щоках росинки.

Блідий од смутку, тихий од думок,

близький до сліз, реальний до ворсинки (Кост.).

Практичне заняття

Тема. Логічність усного мовлення

План

1. Види логічного мовлення.

2. Логічна помилка.

3. Причини появи логічних помилок.

4. Акцентуаційні норми сучасної української літературної мови.

ЛІТЕРАТУРА:

Антисуржик. Вчимося ввічливо поводитись і правильно говорити / За загальною редакцією О. Сербенської: Посібник. – Л. : Світ, 1994.

Бабич Н. Д. Основи культури мовлення. – Львів. : Світ, 1990. – С. 91–100, 105–121, 140–145.

Головин Б. Н. Основы культуры речи. – М. : Высшая школа, 1980. – С. 124–213.

Дорошенко С. І. Основи культури і техніки усного мовлення: Навчальний посібник. – Харків: ОВС, 2002. – С.103-113.

Коваль А. П. Культура ділового мовлення. – К. : Вища школа, 1977.

Пентиліук М. І. Культура мови і стилістика. – Вежа, 1994. – С. 63- 65; 74–77.

Пономарів О. Культура слова: Мовностилістичні поради: Навч. посібник. – К. : Либідь, 1999. – С. 80–82, 108–109, 129–134.

ЗАПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ:

1. Що таке логічність мовлення?
2. Що спільного в логічності і точності мовлення?
3. Як можна оволодіти логікою викладу?
4. Які найголовніші умови логічності?

Завдання:

Виконайте вправи 2, 3, 6, 7 С. 113–114. (за посібником Дорошенко С. І. Основи культури і техніки усного мовлення: Навчальний посібник. – Харків : ОВС, 2002).

Практичне заняття

Тема. Правильність і виразність мовлення. Орфографічні норми

1. Принципи українського правопису.
2. Правопис м'якого знака, апострофа, подовження приголосних.
3. Правопис складних слів.

4. Мовна поведінка білінгва.

ЗАПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ:

1. Які принципи українського правопису ви знаєте?
2. Коли пишеться апостроф у словах іншомовного походження?
3. Як пишуться складні прикметники, іменники, прислівники?

ЛІТЕРАТУРА:

Український правопис. – К., 1993.

Ющук І. П. Українська мова. – К. : Либідь, 2004. – С.97–101; 330–334.

Антоненко-Давидович Б. Як ми говоримо. – К. : Либідь, 1991.

Завдання:

1. Перепишіть текст, поясніть вживання великої літери.

За сміливість вільних суджень, за новаторство в упровадженні сучасних наукових методів педагогічної практики молодому вченому Василеві Олександровичу Сухомлинському було присвоєно вчений ступінь кандидата педагогічних наук. Так одностайно вирішила наукова рада Київського педагогічного інституту.

Чи не вперше в історії сільський учитель став кандидатом наук, нікуди не виїжджаючи з рідного села. А незабаром Верховна Рада УРСР присвоїла Сухомлинському почесне звання заслуженого вчителя України.

...Вдумливого вчителя-новатора, пропагандиста вчительської майстерності, запитіли у Києві й у Москві, й незабаром директора сільської школи Сухомлинського було обрано членом-кореспондентом Академії педагогічних наук СРСР (За І. Цюпою).

2. Від поданих іменникових основ за допомогою суфікса –ськ (ий) утворіть прикметники; обґрунтуйте наявність чи відсутність змін кінцевих приголосних.

Запоріжжя, Донецьк, Буг, Рига, козак, таджики, чуваші, кумики, печеніги, скіфи, якути, татари, німці, поляки, українці, чехи, латиші, литовці,

Волга, Кавказ, Карпати, Гамбург, Балхаш, Іртиш, Санкт-Петербург, Єкатеринбург, Цюрих, Вашингтон, студент, університет, Париж, Лейпциг, Кременчук, Ужгород, Чернігів, Одеса, киргизи, Любомль, Маневичі, Дубровиця, Корець, Здолбунів, Костопіль, Овруч, Народичі, Білокоровичі, Бердичів, Васильків, Кагарлик, Бахмач, Бобровиця, Вишгород, Прилуки, Тростянець, Гадяч, Миргород, Кобеляки, Чигирин, Черкаси, Городок, Самбір, Калуш, Вижниця, Трускавець, Бучач, Славута, Бершадь, Саки, Гурзуф, Судак, Миколаїв.

3. Як правильно: міроприємство – захід, заходи.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ

Тема. Виразність мовлення і структурно-інтонаційна організація тексту

План

1. Виразність мовлення і структурно-інтонаційна організація тексту:
логічні паузи, логічний наголос. Партитура тексту.
2. Основні характеристики ефективного повідомлення.
3. Різні підходи щодо класифікації основних складових ефективності.

ЗАПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ:

Що таке повідомлення?

Що входить в зміст повідомлення?

Які знаєте підходи щодо класифікації основних складових ефективності?

ЛІТЕРАТУРА:

1. Андреев В.И. Деловая риторика: Практический курс делового общения и ораторского мастерства. – М., 1995.
2. Бацевич Ф.С. Основи комунікативної лінгвістики. – К., 2004.
3. Вихованець І. Ньюанси слова // Трибуна лектора. – 1976. – 32. – С.44-45.
4. Жельвис В.И. Эмотивный аспект речи. Психолингвистическая интерпретация речевого воздействия. – Ярославль, 1990.
5. Зязюн І.А., Сагач Г.М. Краса педагогічної дії. – К., 1997.

6. Корж Н.Г., Луцька Ф.Й. Із скарбниці античної мудрості. – К., 1988.
7. Ножин Е.А. Майстерство усного виступлення. – М., 1989.

ЗАВДАННЯ:

1. Підготуйте повідомлення про відкриття меморіальної споруди.
2. Спробуйте скласти план з цитат до теми "Мовленнєва комунікація в житті людини", використавши як опорні моменти подані нижче прислів'я та приказки. Подумайте, в якому порядку розташувати ці вислови.

Плете, що слина до губи принесе. Наговорив чотири міхи чорної вовни, та всі неповні. Умій сказати, умій і замовчати. Слово старше, ніж гроші. Не кажи – не вмю, а кажи – навчусь. Добре слово варте завдатку. Умієш говорити – умій слухати. Що скаже – неначе зав'яже.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ

Тема. Ясність і доступність мовлення. Морфологічні норми сучасної української літературної мови

План

1. Рід невідмінюваних іменників. Збірні іменники.
2. Варіанти відмінкових форм іменників.
3. Типові помилки щодо вживання прикметникових форм.
4. Зв'язок числівників з іменниками.
5. Особливості використання активних дієприкметників. Перевага активних конструкцій над пасивними.

ЛІТЕРАТУРА:

- Ющук І. П. Українська мова. – К. : Либідь, 2004. – С. 319–324.
- Коваль А. П. Культура ділового мовлення. – К. : Вища школа, 1977. – С.15–158.
- Український правопис. – К. : Наукова думка, 1993.
- Жвава О. А. Українська мова (за професійним спрямуванням). – Миколаїв, 2005. – С. 116–121.

ЗАПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ:

1. Як використовуються аналітичні форми прикметників?
2. Чим зумовлені помилки у вживанні прикметникових форм?
3. Поясніть уживання форм числа іменників.
4. У чому особливість відмінювання складених кількісних числівників?
5. Які особливості використання активних дієприкметників?

Завдання:

3. Відредагуйте речення. Зверніть увагу на форми числівників та іменників у запропонованих реченнях. Відповідь обґрунтуйте.

1. Більше семидесяти відсотки студентів I курсу успішно здали сесію.
2. План набору студентів-контрактників виконано на 48 відсотки.
3. Довідки злюбих питань можна отримати після п'ятнадцяти годин.
4. На протязі двухтисячного року при кафедрі працювали гуртки і проблемні групи.
5. Питання про педагогічну практику було внесене третє у повістку дня.
6. Я, Терещенко О. М., народився у 1981 році.

1. Поставте іменники:

а) у родовому відмінку множини: вінничанин, почуття, дно, галичанин, право, сузір'я, поле, вокзал, отець, перукар;

б) у знахідному відмінку множини: брат, довідник, ведмідь, директор, машиніст, депутат, дах, острів, різець, ключ, питання, реферат.

2. Утворіть іменники чоловічого і жіночого роду, які називають мешканців таких міст:

Львів, Київ, Яготин, Варшава, Біла Церква, Полтава, Дніпропетровськ, Ужгород, Одеса, Ірпінь, Тернопіль, Івано-Франківськ, Прага, Чернігів, Донецьк, Луцьк, Золотоноша, Москва, Мінськ, Черкаси, Миколаїв.

3. Визначте рід іменників. Доберіть до них прикметники:

Шосе, Кутаїсі, собака, путь, купіль, піаніно, туш, Батумі, рандеву, кепі, кашне, білоручка, плакса, лібрето, вовчище, ручище, вуаль, Умань, Чигирин.

Пояснити зміст понять (навести конкретні приклади на доказ своїх пояснень): побутовий мовленнєвий етикет, педагогічний етикет, службовий етикет. З'ясувати основні риси цих мовленнєвих етикетів.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ

Тема. Чистота мовлення. Якості культури мовлення

План

1. Визначення чистоти мови.
2. Типові помилки, пов'язані із зловживанням:
 - а) використання просторічних слів, жаргонізмів;
 - б) функціонування діалектизмів;
 - в) канцеляризми і слова-паразити.
3. Засоби досягнення точності мовлення:
 - а) особливості вживання синонімів;
 - б) вживання омонімів, паронімів.
4. Точність слововживання у мовленні.

ЛІТЕРАТУРА:

Дорошенко С. І. Основи культури і техніки усного мовлення: Навчальний посібник. – Харків: ОВС, 2002. – С.77–92.

Коваль А. П. Культура ділового мовлення. – К. : Вища школа, 1977.

Пентиліук М. І. Культура мови і стилістика. – Вежа, 1994. – С. 63– 65; 74–77.

Пономарів О. Д. Культура слова: Мовностилістичні поради: Навч. посібник. – К. : Либідь, 1999. – С. 80–82, 108–109, 129–134.

ЗАПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ:

Дайте визначення канцеляризмам, мовним штампам? Наведіть приклади їх використання у професійному мовленні.

Що таке діалектизми?

Завдання:

Виконайте вправи 1,5,6 С.80–82. (за посібником Дорошенко С. І. Основи культури і техніки усного мовлення: Навчальний посібник. – Харків : ОВС, 2002).

Багатство (різноманітність) мовлення. Засоби урізноманітнення мовлення.

Завдання: Наведіть п'ять прикладів віршованих рядків з творчості українських поетів з використанням образних засобів мови (розкрийте прийоми створення образності).

У книзі "Думки про поезію" Андрій Малишко пише: «Пушкін говорив: «Умейте наблюдать различные приметы». І Максим Рильський умів спостерігати гострим оком. Ось у нього початок весни:

Вона – в бруньках блискучих на каштані,

В снігу рудому, у струмках брудних, Що чистим сріблом грають у тумані,

Мов бруд ніколи не торкався їх.

Вона – у краплях, що спадають дзвінко

Із голих віт, які стрясає птах,

Вона – в підсніжній зелені барвінку,

В сережках на березових гілках.

1. Запишіть 10 паронімів, що можуть стосуватися вашої професії, запишіть значення кожного з них.

Напишіть твір-роздум на тему: «Батьки і діти: проблеми поколінь». Визначення протиріч у стосунках між представниками різних поколінь і шляхів їх подолання.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ

Тема. Дискусія, правила переконання співрозмовника у правильності власних думок

План

1. Дискусія. Форми проведення дискусії.
2. Правила поведінки під час дискусії.
3. Культура мовлення під час дискусії.

ЛІТЕРАТУРА:

Томан І. Мистецтво говорити. – К. : Політвидав України, 1989. – 293 с.

Дороніна М. С. Культура спілкування ділових людей: Навчальний посібник для студентів гуманітарних факультетів вищих навчальних закладів. – К. : АКАДЕМІЯ, 1988. – 192 с.

Рокле Х. Ваше тайное оружие в общении: мимика, жест, движение. – М. : Инфра, 1996. – 227 с.

Коваль А. П. Культура ділового мовлення. – К. : Вища школа, 1977.

Пономарів О. Культура слова: Мовностилістичні поради: Навч. посібник. – К. : Либідь, 1999. – С. 80–82, 108–109, 129–134.

ЗАПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ:

Які форми дискусії ви знаєте?

Чим диспут відрізняється від дебатів?

Поясніть правила поведінки під час дискусії.

Завдання:

1. Підготуватися до дискусії:

«Мої ідеали сучасності».

«Кохання і розрахунок».

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ

Тема. Українська мова в пресі та телерадіоєфірі. Мовлення в рекламі

План

1. Українська мова в пресі.
2. Українська мова в телерадіоєфірі.
4. Культура слова: уперто чи наполегливо? Вибирати чи обирати.
5. Мова реклами.
6. Мовна ситуація в Миколаєві: вивіски, реклама, назви вулиць.

Література:

1. Бондаренко Т. Г. Критерії виявлення мовних помилок під час редагування журналістських матеріалів // Наук. зап. Ін-ту журналістики. – К., 2002. – Т. 8. – С. 112–116.
2. Гладкий М. Синтакса нашої газетної мови / М. Гладкий // Червона преса. – 1927. – № 8–9. – С. 59–63.
3. Вакуров В. Н., Стилистика газетных жанров / В. Н. Вакуров, Н. Н. Кохтев, Г. Я. Солганик. – М. : Изд-во Московского ун-та, 1978. – 189 с.
4. Капелюшний А. О. Граматичні й акцентуаційні росіянізми в мовленні телевізійних журналістів наживо / Анатолій Капелюшний // Теле- та радіожурналістика : збірник науково-методичних праць. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2012. – Вип. 11. – С. 207–225.
5. Капелюшний А. О. Практика слововживання в сучасних українських ЗМІ / Анатолій Капелюшний // Українська журналістика в контексті доби : матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції, (м. Львів, 23–24 вересня 2004 р.). – Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2004. – С. 387–390.
6. Капелюшний А. О. Телебачення прямого ефіру: практика мовлення, типові помилки : навч. посібник / А. О. Капелюшний – Львів : ПАІС, 2011. – 400 с.
7. Козаков Г. Саботаж: актуальні проблеми культури ефірного мовлення / Г. Козаков // Теле- та радіожурналістика. – Л., 2009. – С. 144–154.
8. Кузнецова О. Д. Засоби й форми сатири та гумору в українській пресі. – Львів: Видавничий центр університету імені Івана Франка. – 250с.
9. Кузнецова О. Д. Аргументація в публіцистиці. – Львів, 1992. – 130с.
10. Мащенко І. Г. Телебачення України: [У 2т.]. – К., 1998.
11. Недопитанська Ю. Проблема мовного суржику в ЗМІ [Електронний ресурс] // Режим
доступу: <http://journalib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=301>
12. Пономарів О. Д. Культура слова: Мовностилістичні поради: Навч.

- посібник. 2-ге.вид., стереотип. – К. : Либідь, 2001.
- 13.Ріпей М. В. Мовленнєві неточності на сторінках газет // Вісник Львів. ун-ту. Сер. Журналістика. – 2007. – Вип. 30. – С. 288–293.
- 14.Ріпей М. В. Росіянізми в газетній мові // Збірник праць кафедри української преси і дослідницького центру історії західноукраїнської преси. Пам'яті професора Володимира Здоровеги. – 2007. – Вип. 2(8). – С. 239–241.
- 15.Солганик Г. Я. О языкегазеты. – М. : Издательство Московского университета, 1968. – 47 с.
- 16.Уэллс У. и др. Реклама: Принципы и практика / У. Уэллс, Д. Бернет, С. Мориатри. – М., 1998.
- 17.Обрисько Б. А. Реклама і рекламна діяльність: Курс лекцій. – К. : МАУП, 2002.
- 18.Джефкінс Ф. Реклама: Практичний посібник /Доп. ред. Д. Ядіна. – 4-те вид. – К. : Знання, 2001.

Завдання

1. Напишіть твір-роздум на тему: "Телебачення й література: конкуренти чи союзники".
2. З'ясувати етимологію назв вулиць міста.
3. Опрацюйте поданий матеріал

Уперто чи наполегливо? «Завод *уперто* працював далі, щоб вчасно виконати почесне замовлення», – читаємо в одній газетній статті. У такому тексті прислівник *уперто* не підходить, бо він надає дієслову, якого стосується, негативної функції, наприклад: «Барометр *уперто* показував «дощ», хоча в той день не капало навіть і сонце блищало часом крізь хмари» (М. Коцюбинський). У наведеній на початку фразі дієслово *працювати* вимагає прислівника з позитивним значенням; – таким буде слово *наполегливо*.

Те саме можна сказати й про прикметники *впертий* і *наполегливий*: «*Упертий*, як свиня» (з живих уст); «Василь – людина *наполеглива*,

трудопита» (О. Копиленко). Слова «уперто» та «наполегливо» в деяких словосполученнях, можуть вживатися як синоніми, не дивлячись на їх смислове забарвлення. Так, наприклад, фразеологізм «гнути своє» означає «уперто домагатися чого-небудь; наполегливо відстоювати, здійснювати щось по-своєму».

Вибирати чи обирати? Здається, між словами *вибирати* й *обирати* нема ніякої значеннєвої різниці, кажем-бо: «Завтра йдемо на *вибори*, де будемо *обирати* депутатів до Верховної Ради УРСР»; «Депутати *обирають* із-поміж себе президію, яка *обере* когось на секретаря (чи за секретаря) й на (чи за) голову президії». Аналогічне читаємо й в українській класичній і сучасній літературі: «А що, хлопці, так *обираєте* його на ватажка?» (О. Стороженко); «Багатого голову скинули, а *обрали* за голову чередника» (і. Нечуй-Левицький); «Колгоспники радо *обрали* тов. Борзила на голову правління» (Остап Вишня).

Як бачимо, слово *вибирати* стоїть там, де мовиться про напрям, матеріал, якусь річ тощо; воно може бути й синонімом дієслів *витягати*, *діставати* («От баба *вибирає* пиріжки та на стіл кладе, щоб прохололи». – О. Іваненко), *відокремлювати* («Кукіль з пшениці *вибирати*». – М. Номис), *виймати* («Бодай дідько очі *вибрав!*» – М. Номис). Там, де йдеться про вибори депутатів, почесних членів чи на якусь громадську посаду, як це бачимо в перших прикладах, слід послуговуватись дієсловом *обирати* (*обібрати*). Цим словом користуємося ще, коли мовиться про наречену, дружину («Та ви, певно, когось уже *обрали* собі, – так ви й кажіть». – Марко Вовчок), покликання, фах («Сам, добровільно, без чужого примусу, *обібрав* собі спеціальність». – А. Кримський) і т.ін.

САМОСТІЙНА РОБОТА

Мовлення – вищий рівень мовної культури. Техніка мовлення.

Рекомендована література

Антисуржик. Вчимося ввічливо поводитись і правильно говорити / За загальною редакцією О. Сербенської: Посібник. — Л., 1994.

Антоненко-Давидович Б. Як ми говоримо. – К., 1991.

Бортняк А. А. Ну що б, здавалося, слова... Бесіди про культуру української мови. — К., 1994.

Вихованець І. Р. Таїна слова. – К., 1990.

Овчиннікова А. П'ять кроків до гарної мови: Мовна комунікація: техніка мовлення / Під. ред. А. Ю. Цофнаса. – Одеса: ОКФА, 1997. – 184с.

Самостійна робота №1 Форма контролю – конспект

Тема. Форми сучасної української літературної мови.

Завдання:

На авто- і залізничних вокзалах інформацію по місцевій радіомережі передають некваліфіковані диктори. Які недоліки (не технічні вади гучномовців) ви помічали у мовленні дикторів? Що б ви порекомендували їм щодо поліпшення служби радіоінформації (у вимові, вживанні слів, будові речень)?

Самостійна робота №2 Форма контролю – конспект

Тема. Висота голосу, темп, тембр.

Самостійна робота №3 Форма контролю – конспект

Тема. Пауза. Роль пауз.

Самостійна робота №4 Форма контролю – конспект

Тема. Інтонація. Засоби логікоемоційної виразності читання.

Завдання:

Придумайте казку, в якій би діяло сонце як жива істота: сходить на обрії й радує людей і заходить за горизонт відпочити, як робимо всі ми, лягаючи відпочивати до ранку.

Орфоенічні та орфографічні норми сучасної української мови

Рекомендована література

Гриценко Т.Б. Українська мова та культура мовлення. – К., 2003. – 536с.

Козачук Г.О. Українська мова: Практикум. – К.: Вища школа, 1991.

Пономарів О.Д. Культура слова: Мовностилістичні поради. – К., 2001. – 240 с.

Ющук І.П. Практикум з правопису української мови. 2-ге вид. – К., 2002.

Український правопис / АН України. Інститут мовознавства імені О.О.Потебні: Інститут укр. мови. 5-е вид., стереотипне. – К.: Наук. дум.,

1996.

Онуфрієнко Г.С. та ін. Складні випадки українського правопису. Навчальний посібник для нефілологів. – Запоріжжя, 1995.

Шкуратяна Н.Г., Шевчук С.В. Сучасна українська літературна мова: Навч. посібник. – К.: Літера, 2000.

Антонечко-Давидович Б. Як ми говоримо. – К., 1997.

Зубков М. Українська мова: Універсальний довідник. – Х.: Школа, 2005. – 495с.

Погрібний А. Розмови про наболіле, або Якби ми вчилися так, як треба... – К., 2000.

Погрібний М. Орфоепічний словник. – К.—1984.

Ющук І. Українська мова. – К.: Либідь, 2004.

Самостійна робота № 5 (конспект)

Тема. Вимова слів іншомовного походження

Самостійна робота № 6 (ПЗ)

Тема. Спрощення в групах приголосних

Завдання:

1. Перекладіть українською мовою.

Страстный, радостный, ненавистный, проездной, шестнадцать, ласкательный, жалостный, шестсот, властный, компостный, участник, костлявый, совестный, местный.

2. Вставте потрібні варіанти прийменників (префіксів) у чи в, сполучників і чи й.

Відпочивати ... селі, поля .. ліси.; батьки .. сини; вдень ... вночі; написав ... зошиті; прочитала ... газеті; Оксана ... Оленка; купити ... універмазі; мати ... батько; проживає ... Ужгороді; Миколка ... Петрик; брат ... сестра.

Самостійна робота № 7 (практичне завдання)

Тема. Правопис слів різних частин мови, правопис складних слів.

1. Утворіть складні слова за допомогою сполучних звуків.

Землю міряти, воду нагрівати, подібний до груші, пташина фабрика, життя любити, волю виявляти, сховище для овочів, 20 поверхів, 1000 літ, життю радіти, зорі носити, права знати, подібний до людини, знати мову, подібний до круга, прав знати, вантажний потік.

2. На місці крапок поставте сполучні звуки.

Вагон..навантажувач, пасажир..потік, дв..владдя, дев'яност..річчя, кост..прав, кон..в язь, леж..бок, свин..матка, род..від, хімі..терапія, яйц..клітка, риб..консерви, сорок..ніжка, житт..пис, сво..рідність.

3. Запишіть правильно.

На/багато, без/вісти, без/відома, по/всюди, поза/торік, на/гора, з/роду/віку, за/багато, в/далечінь, в/міру, де/не/де, раз/у/раз, за/молоду, на/швидку, с/проста, по/малу, як/небудь, тому/що, все/ж, звідки/небудь, що/години, знов/таки, ні/за/що, от/як, як/най/краще, коли/ж/то, не/аби/який.

Норми сучасної української літературної мови. Правильність мовлення

Рекомендована література

Безпояско О. К., Городенська К. Г., Русанівський В. М. Граматика української мови. Морфологія: Підручник. – К., 1993.

Бортняк А. А. Ну що б, здавалося, слова... Бесіди про культуру української мови. — К., 1994.

Вихованець І. Р. Граматика української мови. Синтаксис: Підручник. — К., 1993.

Дорошенко С.І. Основи культури і техніки усного мовлення: Навчальний посібник. – Харків: ОВС, 2002. – 144с.

Гримич М., Непийвода Н. Українська мова щодня: Початковий рівень: Навч. посібник. – К., 1998.

Громовий В. Мистецтво живого слова. — Кіровоград, 1999.

Іванченко Р.Г. Літературне редагування. – К.: Либідь, 1993. – 242с.

Караванський С. Пошук українського слова або боротьба за національне "я". – К.: Видавничий центр "Академія", 2001. – 240 с.

Караванський С. Секрети української мови. — К., 1994.

Козачук Г. О. Українська мова. Практикум. Навчальний посібник. – К., 1991.

Самостійна робота №8

Тема. Чистота усного мовлення

Завдання:

1. Замініть виділені слова такими, що відповідають літературній українській мові.

*Ми прийшли **в кінці кінців** до правильного висновку. Я виходжу на **слідуючій** зупинці. **Крупні** бої відбулись під Києвом. Він не **являється** членом товариства. Письмо **відноситься** до величезних винаходів людини. Діти оволодіють умінням **виділяти** головну думку, висловлювати своє **відношення** до подій. У звіті районної держадміністрації немає **цифр, позначаючих** невиконання взятих зобов'язань.*

2. Перекладіть українською мовою.

Деепричастный оборот; оборот речи, на обороте страницы; оборот полевых культур; пустить деньги в оборот; дело приняло хороший оборот; настоящее время; в настоящее время; в настоящем году; настоящий успех; настоящим образом; самый настоящий.

Звірте свій переклад з тритомним "Російсько-українським словником" (К.: Наукова думка, 1969).

Самостійна робота № 9 (практичне завдання)

Тема. Акцентуаційні норми сучасної української літературної мови.

Завдання:

1. Запишіть слова з подвійним наголосом.
2. Перевірте, як "Орфоепічний словник" рекомендує вимовляти слова: дослідження, відродження, походження, розпорядження, узгодження, народження, спорудження, твердження, узгоджений, споруджений, нагороджений, налагоджений.

Вимовляючи, прислухайтеся, чи відповідає ваша вимова цих слів літературній нормі.

Самостійна робота №10 (конспект)

Тема. Творення форм кличного відмінка в українській мові

Завдання:

1. Поставте подані іменники в кличному відмінку.

Андрій, Антон, Віталій, Анастасія, Галина Юріївна, Максим, Надія, земля, Федір, Ярослав, Тарас, Олексій, Оксана, Леонід, Василь, Григорій, Корній, Петро, Леонтій, Олександр, любов.

2. Утворіть імена по батькові, допишіть закінчення.

Тарас (Григорій) Шевченко ніби продовжив себе в новій українській літературі, що так бурхливо розв'ється після нього творчістю Івана (Яків) Франк., Лариси (Петро) Косач.. (Лесі Українк..), Михайла (Михайло) Коцюбинськ., Павла (Арсен) Грабовськ.. та багатьох інших наших класиків. За емоційністю, психологізмом творів Василь Стефаник стоїть в одному ряду з Іваном (Семен) Нечу., Панасом (Яків) Мирн., Ольгою (Юліан) Кобилянськ.. Книжки Михайла (Панас) Стельмах.. вчать нас любити свою землю, свій народ любити й шанувати.

Самостійна робота №11 (конспект)

Тема. Випадки недотримання синтаксичних правил

Самостійна робота №12 (конспект, ПЗ)

Тема. Словотвірні моделі. Шляхи попередження словотвірних помилок.

Завдання:

1. Виправте неправильні вживання слів:

Застосування ТЗН змусило учнів більш активніше працювати. Не дивлячись на поразку Німеччини у війні, Франція розглядала її як потенціального супротивника. Це сталося у тисячу дев'ятсот сорок

п'ятому році. З двісті семи учнів відмінників п'ятдесят. З таких відомостей мало що стає зрозумілим. Він не обмовився ні жодним словом. Майже щодня пилю соєю кімнату. Клуб відвідують більше трьохсот дітей. у результаті діти стали більш суворіше і уважніше ставитись до написання творів. Існує біля шістсот визначень речення.

Комунікативні ознаки культури мовлення

Вихованець І. Р. Таїна слова. – К., 1990.

Гримич М., Непийвода Н. Українська мова щодня: Початковий рівень: Навч. посібник. – К., 1998.

Іванченко Р.Г. Літературне редагування. – К.: Либідь, 1993, - 242с.

Караванський С. Пошук українського слова або боротьба за національне "я". – К.: Видавничий центр "Академія", 2001. – 240с.

Караванський С. Секрети української мови. — К.,1994.

Овчиннікова А. П'ять кроків до гарної мови: Мовна комунікація: техніка мовлення / Під. ред. А. Ю. Цофнаса. – Одеса: ОКФА, 1997. – 184с.

Ужченко В. Д. Народження і життя фразеологізму. – К., 1988.

Самостійна робота № 13 (конспект)

Тема. Дохідливість мовлення

Завдання:

Культура мовлення: вибір слова, лексична сполучуваність (становище – вихід зі становища, рада – дати раду – зарадити; чекати – ждати – сподіватись – надіятися, мета – ціль). Обґрунтуйте відповідь.

Самостійна робота № 14 (практичне завдання)

Тема. Причини логічних помилок, шляхи їх попередження.

Завдання:

1. Переписуючи, виправте виділені словосполучення, щоб усунути їх семантичну чи логічну невправність.

Застосовуючи найновіші **досягнення** педагогічної **майстерності**, вчителі мають розгорнути справжню боротьбу за грамотність учнів. Складний процес вивчення норм української літературної мови вимагає врахування діалектного оточення, з **тривалими особливостями** якого учні приходять до школи. У цьому посібнику подаються цінні поради щодо **виживання** діалектних помилок. **Процес планування програмного матеріалу** вимагає врахувати вплив діалектного оточення на мовлення учнів. Лише через **урахування** діалектного оточення у вивченні української мови можна досягти **достатньої грамотності**.

2. У вірші В.Симоненка визначте паузи, логічні наголоси, підвищення і зниження тону, пришвидшене і уповільнене приговорювання. Читайте вірш уголос, слідкуйте за чіткою вимовою кожного звука, кожного слова.

Коли б тобі бажав я сліз і муки

І кари найстрашнішої бажав,

Я б не викручував твої тендітні руки

І в хмурім підземеллі не держав.

Ні, я б не став тебе вогнем палити,

З тобою б розквитався без жалю:

Я б побажав тобі когось отак любити,

Як я тебе люблю.

Самостійна робота № 15

Тема. Фразеологічне багатство української мови

Завдання:

Напишіть монолог-оповідання про найкумедніший випадок із свого життя, максимально використовуючи фразеологічне багатство української мови.

Самостійна робота № 16

Тема. Комунікативні якості культури мовлення. Доречність, достатність і ясність мовлення.

Завдання:

Напишіть твір-роздум "Чи має право людина на самогубство?"

Самостійна робота №17

Тема. Мовні штампи і канцеляризми

Завдання:

1. Відомо, що до синонімічного гнізда можуть входити слова і словосполучення, як-от: давати згоду – погоджуватись. Вони взаємозамінні. До наведених словосполучень доберіть еквіваленти – слова: вести мову –; вносити ясність –; жодною мірою –; мати вплив –; мати надію –; піддавати – критиці –; приходити до переконання –; похилого віку –.
2. Культура мовлення: вибір слововживання, лексична сполучуваність (благополучний – щасливий, людський – людяний, відсутність –присутність, брак – наявність).

Особливості будови усного і писемного мовлення

Самостійна робота № 13 (конспект)

Тема. Форми мовлення. Граматичні і лексичні особливості будови усного мовлення. Діалогічне і монологічне мовлення

Самостійна робота № 14 (конспект)

Тема. Культура доповіді

Самостійна робота № 15

Тема. План. Тези. Конспект. Складання резюме статті

Завдання:

Скласти резюме статей:

Стельмахович М.Г. Опрацювання основних правил мовного етикету // Українська мова і література в школі. – 1980. – №6. – С. 33-40.

Миронюк О.М. Історія граматичних засобів вираження ввічливості в українській мові // Мовознавство. – 1993. – №2. – С.55-63.

Мацько О. Формули ввічливості в дипломатичному листуванні // Дивослово, 2000. – №2. – С.14-17.

Самостійна робота № 16

Тема. Реферат, курсова робота. Вимоги до написання наукових робіт. Запис бібліографії

Завдання:

1. Складіть бібліографію до таких тем: "Мова – культура – людина", "Види усного спілкування".
2. Напишіть реферат на одну з тем: "Прийоми активізації під час дискусії", "Форми проведення дискусії", "Культура мовлення під час дискусії".

Самостійна робота №17

Тема. Складання діалогу дискусії

Завдання:

1. Складіть діалог дискусії на одну з тем:
 1. Чому люблять наречених з України? Знайомство через Інтернет. Шлюбні агенції. Шлюбний контракт.
 2. Аборт: вбивство чи операція? Різні погляди на проблему.
 3. Шлюб та навчання. Чи потрібно створювати сім'ю в студентські роки? Вікові критерії (статистичні дані). Психологічні аспекти. Проблеми молодих сімей.

КОНТРОЛЬНА РОБОТА

Варіант 1 I рівень

1. Сукупність загальноприйнятих правил реалізації мовної системи, закріплених у процесі суспільної комунікації – це...

- а) орфографічні правила;
- б) мовні норми;
- в) граматичні правила.

3. Передача певної інформації однією людиною іншій – це...

- а) мова;
- б) мовлення;
- в) спілкування.

4. Зачинателем нової української літературної мови був:

- а) Т.Г. Шевченко;
- б) І.П. Котляревський;
- в) Панас Мирний.

5. Основними ознаками літературної мови є:

- а) унормованість;
- б) наявність усної і писемної форм існування;
- в) наявність територіальних діалектів.

6. Лексичні норми регулюють:

- а) правильне написання;
- б) правильну вимову;
- в) правильне слововживання.

7. Вкажіть правильний варіант перекладу. Избирательный участок:

- а) виборчий участок;
- б) виборча дільниця;
- в) виборча ділянка.

8. Стилiстичнi норми – це...

- а) вiдбiр мовних елементiв вiдповiдно до ситуацiї спiлкування;
- б) правильне наголошування слiв;
- в) правильна будова речень i словосполучень.

9. Основоположником нової української літературної мови є:

- а) І.Огієнко;
- б) Т.Г. Шевченко;
- в) І.Котляревський.

10. У якій статті Конституції України, прийнятій Верховною Радою 28 червня 1996 року записано, що державною мовою в Україні є українська мова:

- а) 12;
- б) 10;
- в) 16.

1. Українська мова за милозвучністю посідає у світі:

- а) перше місце;
- б) друге місце;
- в) третє місце.

2. До якої мовної родини належить українська мова?

- а) угро-фінської;
- б) індоєвропейської;
- в) семітської.

3. Чим відрізняється усна форма мовлення від писемної?

- а) матеріальною формою реалізації;
- б) словесною реалізацією;
- в) багатослів'ям.

4. Чим відрізняється літературна національна мова від загальнонародної?

- а) нормативністю;
- б) професійністю;
- в) лексикою.

5. Фонетичну транскрипцію використовують, щоб...

- а) правильно написати слова;
- б) точно передати звукову мову на письмі;
- в) для правильної вимови слів.

6. На основі якого діалекту утворена нова українська літературна мова?

- а) середньонадніпрянського;
- б) наддністрянського;
- в) степового.

7. Норма, що регулює правильну вимову звуків, звукосполучень та слів називається:

- а) акцентуаційною;
- б) орфоепічною;
- в) орфографічною.

8. На котрому складі наголошуються складні числівники (від 11-19) в українській літературній мові?

- а) на другому складі від кінця;
- б) на другому складі від початку;
- в) на останньому складі.

9. Яка з норм української літературної мови відзначається певною стабільністю?

- а) лексична;
- б) стилістична;
- в) акцентуаційна.

10. Шиплячі звуки ж, ч, ш, дж вимовляються в українській літературній мові:

- а) м'яко;
- б) твердо;
- в) пом'якшено.

1. Лексичну норму української літературної мови відображають словники:

- а) "Словник української мови" в 11-ти томах;
- б) Словник іншомовних слів;
- в) орфографічний словник.

2. До якої лексики належать професіоналізми, жаргонізми й арготизми?

- а) обмеженого функціонування;
- б) загальної;
- в) локальної.

3. Багатослів'я промовця є наслідком:

- а) бідності словника;
- б) характеру;
- в) знання.

4. Коли у спонтанному, непідготовленому мовленні змішуються вимовні, лексичні, фразеологічні засоби двох або більше мов, то це є:

- а) суржик;
- б) діалектизми;
- в) професіоналізми.

5. Вживання поряд слів однакових за значенням називається:

- а) тавтологією;
- б) порівнянням;
- в) синонімами.

6. Різновид мови, що використовується переважно в усному спілкуванні окремою соціальною групою, яка об'єднує людей за ознакою професії, інтересів, звичок, занять суспільного становища чи віку – це:

- а) арго;
- б) професіоналізми;
- в) жаргон.

7. Український відповідник до слова апелювати – це:

- а) звертатися;
- б) скаржитися;
- в) жалітися.

8. Обслуговування побутових потреб населення – це:

- а) сервіс;
- б) обслуга;
- в) обслуговування.

9. Український відповідник до іншомовного слова домінувати – це:

- а) перевищувати;
- б) переважати;
- в) перебільшувати.

10. Виберіть правильний варіант відповіді:

- а) студент виконав завдання найскоріше;
- б) найшвидше;
- в) наскорше.

1. При виборі між книжним і розмовним словом перевага надається книжним словам, бо вони є:

- а) однозначні;
- б) багатозначні;
- в) емоційні.

2. Хто з відомих давньогрецьких філософів сказав: "Заговори, щоб я тебе побачив"?

- а) Арістотель;
- б) Сократ;
- в) Платон.

3. Багатство словника – це...

- а) надмірне швидке мовлення;
- б) мистецтво спілкуватися тактовно, цікаво;
- в) вміння говорити довго, монотонно.

4. Яка з перерахованих рис ділової людини є найбільш цінною?

- а) вміння висловлюватися точно;
- б) наявність багатої міміки та жестів;

в) вміння привертати до себе увагу.

5. Щоб збагачувати свій словник, варто...

- а) багато читати, значення невідомих слів встановлювати за словником;
- б) варто багато говорити, оволодіти правилами ораторського мистецтва;
- в) прикладати вольові зусилля.

6. Що означає термін "підтекст"?

- а) емоційно-образну лексику;
- б) питальні та спонукальні речення;
- в) невисловлені думки, образи, асоціації.

7. Що означає в мовленні "вибрати слово"?

- а) знайти іншомовний відповідник;
- б) уміти передати іншим своє враження, щоб побачили це вашими очима;
- в) уникати стереотипів.

8. Коли словосполучення знайдено вдало і воно вживається до речі та допомагає осмисленню поняття, – це:

- а) збіднює наш словник;
- б) збагачує наш словник;
- в) підвищує культуру мовлення.

9. Бідність словника – це:

- а) послуговування одними і тими самими словами;
- б) вживання емоційно-образної лексики;
- в) використання різного роду пауз.

10. Який з названих компонентів змінює перше враження на діловому зібранні чи зустрічі?

- а) вираз обличчя;
- б) одяг;
- в) усне мовлення.

1. Наукова дискусія -- це:

- а) обговорення важливої наукової проблеми;
- б) вид ораторського мистецтва;
- в) полілогічна бесіда.

2. У наукових дискусіях виділяють:

- а) головуючого і виступаючих;
- б) лектора і слухачів;
- в) промовців та присутніх.

3. Конспект – це короткий виклад лекції чи наукової праці, що містить:

- а) факти, положення та висновки;
- б) рекомендації та зауваження;
- в) відповіді на поставлені питання.

4. Що таке жанри публічних виступів?

- а) різновиди усного мовлення;
- б) типи літературних творів;
- в) засоби публіцистичного стилю.

5. Мета публічного виступу:

- а) подати інформацію, переконати та створити певний настрій;
- б) передати слухачам добрий настрій;
- в) викликати полеміку.

6. Найпоширенішими жанрами публічного мовлення є:

- а) доповідь, промова, лекція, бесіда, дискусія;
- б) тренінг, інтерв'ю;
- в) спостереження, експеримент.

7. Тези доповіді мають основне призначення:

- а) викласти принципові положення;
- б) висловити власну думку і позицію;
- в) прокоментувати цитати.

8. Цікава аргументована лекція досвідченого науковця розкриває:

- а) тему, мету та основні наукові проблеми;
- б) містить імпровізацію, дотепні жарти, експромти;
- в) передбачає обговорення та критику.

9. Текст ділового публічного виступу передбачає:

- а) врахування інтересів аудиторії;
- б) експромт та імпровізацію;
- в) ретельну змістову та формальну підготовку.

10. Залежно від змісту й характеру виділяють такі промови:

- а) судові, дипломатичні, виборчі;
- б) наукові, публіцистичні, художні;
- в) короткотривалі, довготривалі, оперативні.

1. До слова у діловому документі ставляться насамперед такі вимоги:

- а) воно повинно бути вмотивованим і відповідати нормам української літературної мови;
- б) бути чітким і правильно написаним;
- в) відповідати орфографічній нормі української літературної мови.

2. Результатом квапливості, намагання нашвидкуруч, похапцем укласти документ, не завдаючи собі клопоту пошукати потрібного слова є:

- а) невмотивований добір слова;
- б) неправильно написаний документ;
- в) правильно підібрані слова.

3. Усі слова нашої мови, що вживаються у писемному мовленні, часто називаються:

- а) книжними;
- б) офіційними;
- в) нейтральними.

4. При виборі між книжним і розмовним словом перевага надається книжним словам, бо вони є:

- а) однозначні;
- б) багатозначні;
- в) емоційні.

5. Тісний логічний зв'язок усіх компонентів документа, чітко виявлені причинно-наслідкові зв'язки між повідомлюваними фактами – це ознаки:

- а) логічної послідовності; б) повноти інформації; в) точності опису.

6. Логічна послідовність ділового документа виражається словами *одночасно, спочатку, потім*. Це тип зв'язку:

- а) логічного підкреслення черговості;
- б) протиставлення;
- в) результативності.

7. Усі необхідні для правильного розуміння документа складники думки мають у тексті своє словесне вираження – це є: а) повнота інформації; б) ясність викладу; в) логічна послідовність.

8. На правильному доборі слів і словосполучень базується:

- а) ясність викладу; б) логічна послідовність; в) вибір слова.

9. Вміння розмістити доказовий матеріал робить документ:

- а) переконливим; б) точним; в) лаконічним.

10. Засіб закріплення різними способами на спеціальному матеріалі інформації про факти, події, явища дійсності та розумову діяльність людини називається:

- а) документом; б) писемним доказом; в) офіційним свідченням.

1. Виступ доповіді за своїм характером:

- а) довготривалий, емоційно-образний;
 - б) короткий, фрагментарний;
 - в) нерегламентований, двозначний.
2. Для лекції, як виду ораторського мистецтва, притаманні такі ознаки:
- а) сегустивність, образність, емоційність;
 - б) переконливість, дохідливість, науковість;
 - в) стислість, виразність, імпровізація.
3. Тип промови, який характеризується святковістю, урочистістю і є своєрідним підсумком періоду діяльності називають:
- а) діловою промовою;
 - б) ювілейною;
 - в) мітинговою.
4. Промова – це усний виступ з метою:
- а) пропаганди наукових знань;
 - б) інформування та впливу на розум, почуття та волю слухачів;
 - в) обговорення, внесення критичних зауважень та доповнень.
5. Якою повинна бути дикція при виголошенні промови:
- а) мати надто сильне форсування голосу;
 - б) чітка, виразна, особлива;
 - в) повільною, з паузами.
6. Який фактор діє при підсиленні й підвищенні голосу мітингового промовця?
- а) часовий;
 - б) просторовий;
 - в) руховий.
7. Яку роль у мовленні промовця виконує інтонація?
- а) логічної послідовності;
 - б) смисло-розрізнявальну;
 - в) особистісну.
8. Який повинен бути темп мовлення при виголошенні промови з мікрофоном?
- а) швидкий;
 - б) середній;
 - в) повільний.
9. Яка існує залежність між темпом промови та кількістю слухачів?
- а) тим швидший темп, чим більша кількість слухачів;
 - б) тим менший темп, чим більша кількість слухачів;
 - в) темп не залежить від кількості слухачів.
10. Як змінює ситуацію виголошення промови наявність мікрофона?
- а) змінює мовну манеру мовця;
 - б) помітно полегшує завдання промовця, позбавляючи його зайвого напруження;
 - в) помітний психологічний вплив на слухачів.

1. Результатом квапливості, намагання нашвидкуруч, похапцем укласти документ, не завдаючи собі клопоту пошукати потрібного слова є:

- а) невмотивований добір слова;
- б) неправильно написаний документ;
- в) правильно підібрані слова.

2. Усі слова нашої мови, що вживаються у писемному мовленні, часто називаються:

- а) книжними;
- б) офіційними;
- в) нейтральними.

3. При виборі між книжним і розмовним словом перевага надається книжним словам, бо вони є:

- а) однозначні;
- б) багатозначні;
- в) емоційні.

4. Промова – це усний виступ з метою:

- а) пропаганди наукових знань;
- б) інформування та впливу на розум, почуття та волю слухачів;
- в) обговорення, внесення критичних зауважень та доповнень.

5. Якою повинна бути дикція при виголошенні промови:

- а) мати надто сильне форсування голосу;
- б) чітка, виразна, особлива;
- в) повільною, з паузами.

6. Сукупність загальноприйнятих правил реалізації мовної системи, закріплених у процесі суспільної комунікації – це...

- а) орфографічні правила;
- б) мовні норми;
- в) граматичні правила.

7. Передача певної інформації однією людиною іншій – це...

- а) мова;
- б) мовлення;
- в) спілкування.

8. Яка існує залежність між темпом промови та кількістю слухачів?

- а) тим швидший темп, чим більша кількість слухачів;
- б) тим менший темп, чим більша кількість слухачів;
- в) темп не залежить від кількості слухачів.

9. Наукова дискусія – це:

- а) обговорення важливої наукової проблеми;
- б) вид ораторського мистецтва;
- в) полілогічна бесіда.

10. У наукових дискусіях виділяють:

- а) головуючого і виступаючих;
- б) лектора і слухачів;
- в) промовців та присутніх.

1. Виступ доповіді за своїм характером:

- а) довготривалий, емоційно-образний;
- б) короткий, фрагментарний;
- в) нерегламентований, двозначний.

2. Для лекції, як виду ораторського мистецтва, притаманні такі ознаки:

- а) сегустивність, образність, емоційність;
- б) переконливість, дохідливість, науковість;
- в) стислість, виразність, імпровізація.

3. Тип промови, який характеризується святковістю, урочистістю і є своєрідним підсумком періоду діяльності називають:

- а) діловою промовою;
- б) ювілейною;
- в) мітинговою.

4. Фізіологічний процес дихання здійснюється трьома фазами:

- а) повільний вдих – повільний видих – пауза;
- б) повільний вдих – пауза – повільний видих;
- в) швидкий вдих – пауза – швидкий видих.

5. Основними ознаками літературної мови є:

- а) унормованість;
- б) наявність усної і писемної форм існування;
- в) наявність територіальних діалектів.

6. Лексичні норми регулюють:

- а) правильне написання;
- б) правильну вимову;
- в) правильне слововживання.

7. Вкажіть правильний варіант перекладу. Избирательный участок:

- а) виборчий участок;
- б) виборча ділянка;

в) виборча ділянка.

8. Стилiстичнi норми – це...

- а) вiдбiр мовних елементiв вiдповiдно до ситуацiї спiлкування;
- б) правильне наголошування слiв;
- в) правильна будова речень i словосполучень.

9. Основоположником нової української лiтературної мови є:

- а) I.Огiєнко;
- б) Т.Г. Шевченко;
- в) I.Котляревський.

10. У якiй статтi Конституцiї України, прийнятiй Верховною Радою 28 червня 1996 року записано, що державною мовою в Україні є українська мова:

- а) 12;
- б) 10;
- в) 16.

1. На основi якого дiалекту утворена нова українська лiтературна мова?

- а) середньонаддiпрянського;
- б) наддiнiстрянського;
- в) степового.

2. Норма, що регулює правильну вимову звукiв, звукосполучень та слiв називається:

- а) акцентуацiйною;
- б) орфоепiчною;
- в) орфографiчною.

3. На котрому складi наголошуються складнi числiвники (вiд 11-19) в українській лiтературнiй мовi?

- а) на другому складi вiд кiнця;
- б) на другому складi вiд початку;
- в) на останньому складi.

4. До якої лексики належать професiоналiзми, жаргонiзми й арготизми?

- а) обмеженого функцiонування;
- б) загальної;
- в) локальної.

5. Багатослiв'я промовця є наслiдком:

- а) бiдностi словника;

- б) характеру;
- в) знання.

6. Коли у спонтанному, невідготовленому мовленні змішуються вимовні, лексичні, фразеологічні засоби двох або більше мов, то це є:

- а) суржик;
- б) діалектизми;
- в) професіоналізми.

7. Вживання поряд слів однакових за значенням називається:

- а) тавтологією;
- б) порівнянням;
- в) синонімами.

8. Передача певної інформації однією людиною іншій – це...

- а) мова;
- б) мовлення;
- в) спілкування.

9. Яка з норм української літературної мови відзначається певною стабільністю?

- а) лексична;
- б) стилістична;
- в) акцентуаційна.

10. Шиплячі звуки ж, ч, ш, дж вимовляються в українській літературній мові:

- а) м'яко;
- б) твердо;
- в) пом'якшено.

1. Основними ознаками літературної мови є такі:

- а) унормованість;
- б) наявність усної і писемної форм існування;
- в) наявність територіальних діалектів;
- г) поліфункціональність;
- д) наддіалектна форма існування;
- е) функціонування у галузі державної та політичної діяльності.

2. Обговорення, відстоювання та пропаганда важливих суспільно-політичних ідей, сприяння суспільному розвитку – мета мовлення:

- а) розмовного стилю;
- б) публіцистичного стилю;
- в) художнього стилю;
- г) офіційно-ділового стилю.

3. Вкажіть правильний варіант перекладу: Назначить своим заместителем:

- а) назначити своїм заступником;
- б) призначити своїм заступником;
- в) назначити своїм замісником;
- г) призначити своїм замісником.

4. Вкажіть правильний варіант:

- а) бряжчати;
- б) Донечина;
- в) Галичина;
- г) кавказький;
- д) ткатцький;
- е) птастсво;
- ж) одеський.

1. Визначте, в якому словах неправильно поставлено наголос:

- а) завдання;
- б) одноліток;
- в) чотирнадцять;
- г) рукопис;
- г) по-новому.

2. Вкажіть, в якому варіанті неправильно вжиті літери г, г:

- а) газдиня;
- б) грач;
- в) готівка;
- г) ґрунтовий.

3. Зазначте варіант, у якому написання окремих слів не відповідає мовним нормам правопису:

- а) криниця, прізвище, тижневий, ні риба ні м'ясо, Алма-Ата;
- б) тримати; стемніти; шістнадцять, не-Європа, Залісся Перше;
- в) шепотіти, предобрий, писнути, не доїдати, Сант Яго.

4. Зазначте варіант, у якому є помилки у написанні слів:

а) піваркуша	б) сліпо-глухо-німий	в) день у день
по-українськи	босоніж	військовополонений
Грачов	Медведев	Гурьев

Севастополь море Лаптевих Пушкіно
Роцин пів-Києва Лук'янов

5. Визначте варіант, де слова не знаходяться у синонімічних відношеннях:

- а) спокушати б) синхронний в) зразковий
зваблювати однаковий показовий

6. Скільки слів вживає людина у побутовому спілкуванні для повсякденних потреб?

- а) до 1 тис. слів;
б) 2-3 тис. слів;
в) більше 5 тис. слів.

1. Сукупність норм літературної мови, що регулюють правильну вимову звуків, звукосполучень та наголошення слів, — це:

- а) норми наголошення слів;
б) норми інтонування слів;
в) орфоепічні норми.

2. Вкажіть правильний варіант перекладу.

Крупные хозяйства:

- а) великі господарства;
б) крупні господарства.

3. Принципами української орфографії є такі:

- а) орфоепічний;
б) фонетичний;
в) синтаксичний;
г) морфологічний;
д) соціолінгвістичний;
е) історичний;
ж) смисловий.

4. Залежно від закінчення основи прикметники поділяються на:

- а) тверду групу;
б) мішану групу;
в) м'яку групу.

5. Вкажіть правильний варіант перекладу: Підготувати мероприятия:

- а) підготувати міроприємства;
б) підготувати заходи.

Текучесть кадров:

- а) текучість кадрів;
б) плинність кадрів.

6. Сукупність загальноприйнятих правил реалізації мовної системи, закріплених у процесі суспільної комунікації, — це:

- а) орфографічні правила;

- б) граматичні правила;
- в) мовні норми;
- г) стилі української мови.

7. Полілог у публічному мовленні – це

- а) розмова двох осіб;
- б) розмова трьох і більше осіб;
- в) мовлення вголос однієї особи.

8. Що означає у мовленні "вибрати слово"?

- а) знайти іншомовний відповідник;
- б) уміти передати іншим своє враження, щоб побачили це вашими очима;
- в) уникати стереотипів.

9. Вкажіть правильний варіант перекладу.

Разделять мнение: а) розділяти думку; б) поділяти думку.

Основан на доказательствах:

- а) оснований на доказах;
- б) заснований на доказах.

10. Яка з перерахованих рис ділової людини є найбільш цінною?

- а) уміння висловлюватися точно;
- б) наявність багатої міміки та жестів;
- в) вміння привертати до себе увагу.

1. Вкажіть варіант, у якому правильно утворено форму родового відмінка іменників чоловічого роду:

а) зібрано соняшнику; викопано цукрового буряку; обмолочено гороху; заготовлено сінажа; зібрано з гектара;

б) після закінчення інституту; внаслідок туману; у напрямку до Львову; щопонеділка;

в) виконання плану; близько майдану; зроблено з воску; гарного малюнка;

г) без винятку; другого сорту; готуватися до екзамена; населеного пункту;

д) без плаща; виступ лектора; звернутися до Івана Дорошенка; багато товару.

2. Найчастіше прикметники сполучуються:

- а) з іменниками;
- б) з дієсловами;
- в) з числівниками;
- г) з прислівниками;
- д) з займенниками.

3. Вкажіть правильний варіант перекладу дієслівних словосполук:

Подвести итоги работы: а) підвести підсумки роботи; б) підбити підсумки роботи.

Применять меры: а) вжити заходи; б) вжити заходів; в) прийняти міри.

Относится к обязанностям: а) відноситися до обов'язків; б) ставитися до обов'язків.

4. Вкажіть варіант правильної сполучуваності слів:

а) навчальний приклад; навести приклад; показувати приклад; привести приклад;

б) дотримувати правил; дотримувати тиші; дотримуватися поглядів; дотримуватися принципів;

в) особовий підпис; особиста симпатія; особова справа; особиста справа.

5. Вкажіть правильний варіант перекладу:

Научный работник: а) науковий робітник; б) науковий працівник.

Общественный долг: а) громадський обов'язок; б) суспільний обов'язок.

Избирательный участок: а) виборчий участок;

б) виборча ділянка;

в) виборча ділянка.

6. Принципами української орфографії є такі:

а) орфоепічний;

б) фонетичний;

в) синтаксичний;

г) морфологічний;

д) соціолінгвістичний;

е) історичний;

ж) смисловий.

7. Вкажіть варіант, у якому правильно узгоджені іменники з числівниками:

а) півтора кілограма; два кілограма; три тонни; чотири відсотки; два з половиною місяці;

б) одна ціла і п'ять десятих гектари; півтора року; три плуги; чотири центнери;

в) два літра; три літри; чотири з половиною тижні; одна третя аркуша;

г) чотири гектари; півтора місяця; три з половиною місяці; два варіанти;

д) три центнера; півтора тонни; чотири трактори; двадцять два причепа.

8. Вкажіть варіант, у якому правильно дібрані якісні прикметники:

а) великий розмір; важливе завдання; глибока криза; цікаві ідеї; сільська влада;

б) тверді ціни; твердий ґрунт; високі ціни; вдалий вибір; приємне враження;

в) міський транспорт; вузький прохід; короткий термін; гарний на вигляд; поганий урожай;

г) близька відстань; хороша земля; довга дорога; докладна інформація; великий прибуток.

9. Щоб збагачувати свій словник, варто...

- а) багато читати, значення невідомих слів встановлювати за словником;
- б) вартобагатот говорити, оволодіти правилами ораторського мистецтва;
- в) прикладати вольові зусилля.

10.Що означає термін "підтекст"?

- а) емоційно-образну лексику;
- б) питальні та спонукальні речення;
- в) невисловлені думки, образи, асоціації.

1. Якою повинна бути дикція при виголошенні промови:

- а) чітка, виразна, особлива;
- б) мати надто сильне форсування голосу;
- в) повільною, з паузами.

2. Вкажіть правильний варіант перекладу

- Привести к потере: а) привести до втрати; б) призвести до втрати.
Заключать сделку: а) заключати угоду; б) укладати угоду.

3. Вкажіть варіант, у якому правильно подано іменники чоловічого роду у родовому відмінку однини:

- а) пріоритету, менеджмента, проспекту, інтересу, спеціаліста;
- б) ресурсу, процесу, менеджера, прибутку, авторитету, товару;
- в) бізнеса, курсу, критерію, аргументу, кредиту, ринку;
- г) водню, балансу, контакту, квадрату, результату, способу;
- д) плану, стимула, договору, акта, ініціатора, обліку.

4. Іменники із значенням збірності в род. відмінку мають:

- а) закінчення -а, -я;
- б) закінчення -у, -ю;
- в) паралельні закінчення -а, -я і -у, -ю.

5. Вкажіть варіант, у якому правильно утворено ступені порівняння прикметників:

- а) найширший, найбільш широкий, найбільш ширший, дуже широкий;
- б) доцільніший, самий доцільний, найдоцільніший, найбільш доцільний;
- в) найзручніший, найменш зручний, значно зручніший, набагато зручний;
- г) найбільш зручний, найзручніший, набагато зручніший, більш зручний;
- д) найдосконаліший, самий досконаліший, найбільш досконалий, найменш досконалий.

6. Складні та складені числівники на початку речення записують:

- а) цифрами;
- б) словами.

7. Чим відрізняється літературна національна мова від загальнонародної?

- а) нормативністю;
- б) професійністю;
- в) лексикою.

8. Фонетичну транскрипцію використовують, щоб...

- а) правильно написати слова;
- б) точно передати звукову мову на письмі;
- в) для правильної вимови слів.

9. На основі якого діалекту утворена нова українська літературна мова?

- а) середньонаддніпрянського;
- б) наддністрянського;
- в) степового.

10. Норма, що регулює правильну вимову звуків, звукосполучень та слів називається:

- а) акцентуаційною;
- б) орфоепічною;
- в) орфографічною.

1. На котрому складі наголошуються складні числівники (від 11-19) в українській літературній мові?

- а) на другому складі від кінця;
- б) на другому складі від початку;
- в) на останньому складі.

2. Яка з норм української літературної мови відзначається певною стабільністю?

- а) лексична;
- б) стилістична;
- в) акцентуаційна.

3. Вкажіть правильний варіант перекладу:

Поставить в пример: а) поставити в (у) приклад; б) поставити за приклад.

Нуждаться в помощи: а) нуждаться в допомозі; б) потребувати допомоги.

Приняться за работу: а) взятися за роботу; б) взятися до роботи; в) прийнятися за роботу.

4. Вкажіть варіант, у якому правильно написані складні прикметники:

- а) електросиловий, суспільно-корисний, сільськогосподарський, електронно-обчислювальний, м'ясо-молочний;

- б) північно-західний, одноразовий, вище зазначений, загальнодержавний, м'ясозаготівельний;
- в) агропромисловий, внутрішньогосподарський, матеріально-технічний, матеріально-відповідальний, середньодобовий;
- г) загальноосвітній, машинобудівний, нижчепідписаний, молочно-білий, діаметрально протилежний;
- д) народногосподарський, деревообробний, новоутворений, науковотехнічний, південно-східний.

5. Вкажіть правильний варіант перекладу:

- Снабжать товарами: а) постачати товарами;
- б) постачати товари.
- Поблагодарить директора: а) подякувати директора;
- б) подякувати директорів.
- Случилось по вине: а) трапилося з вини;
- б) трапилося по вині;
- в) трапилося через провину.

6. Числівники 2, 3, 4 у сполученні з іменниками вживаються:

- а) у формі родового відмінка (два варіанти);
- б) у формі називного відмінка (два варіанти).

7. Мовний стиль — це:

- а) різновид національної мови, що є засобом спілкування у географічно обмежених мовленнєвих колективах;
- б) сукупність мовних засобів вираження, зумовлених змістом і метою висловлювання;
- в) властивий художникові слова чи іншому носієві мови стиль, який стає об'єктом дослідження лінгвістів.

8. Іменники чол. роду в дав. відмінку однини можуть мати:

- а) тільки закінчення -у, -ю;
- б) тільки закінчення -ові, -еві, -єві;
- в) паралельні закінчення -ові, -еві, -єві і -у, -ю.

9. Від чого насамперед залежить вибір мовної манери промовця?

- а) від кількості слухачів;
- б) від попереднього виступу;
- в) від характеру та емоційного змісту промови.

10. Що таке жанри публічних виступів?

- а) різновиди усного мовлення;
- б) типи літературних творів;
- в) засоби публічного стилю.

1. Формою існування мови є:

- а) мовлення;

- б) пісня;
- в) діалект.

2. Складні та складені числівники на початку речення записують:

- а) цифрами;
- б) словами.

3. Вкажіть правильний варіант перекладу:

Разделять мнение: а) розділяти думку; б) поділяти думку.

Основан на доказательствах: а) оснований на доказах;

б) заснований на доказах.

4. Вкажіть варіант, у якому правильно подано іменники чол. роду у родовому відмінку однини:

- а) пріоритету, менеджмента, проспекту, інтересу, спеціаліста;
- б) ресурсу, процесу, менеджера, прибутку, авторитету, товару;
- в) бізнеса, курсу, критерію, аргументу, кредиту, ринку;
- г) водню, балансу, контакту, квадрату, результату, способу;
- д) плану, стимула, договору, акта, ініціатора, обліку.

5. Вкажіть правильний варіант перекладу:

Назначить деловую встречу на восемь часов вечера: а) назначити ділову зустріч на вісім годин вечора;

б) назначити ділову зустріч на восьму годину вечора;

в) призначити ділову зустріч на восьму годину вечора;

г) призначити ділову зустріч на вісім годин вечора.

6. Іменники із значенням збірності в родовому відмінку мають:

а) закінчення -а, -я;

б) закінчення -у, -ю;

в) паралельні закінчення -а, -я і -у, -ю.

7. Обговорення, відстоювання та пропаганда важливих суспільно-політичних ідей, сприяння суспільному розвитку – мета мовлення:

а) розмовного стилю;

б) публіцистичного стилю;

в) художнього стилю;

г) офіційно-ділового стилю.

8. Вкажіть правильний варіант перекладу.

Приложите все усилия:

а) прикласти всі зусилля;

б) прикласти всіх зусиль;

в) докласти всіх зусиль;

г) докласти всі зусилля.

9. Вкажіть правильний варіант розподілу термінів за галузями:

- а) чисельник, множення, кут, знаменник, молекула, квадрат;
- б) драма, сюжет, персонаж, ізоляція, ямб, кульмінація;
- в) банк, баланс, кредит, дебет, обігові кошти, дивіденди;
- г) купе, провідник, тамбур, експрес, кубрик, вагон.

10. Вкажіть правильний варіант:

- а) предобрий;
- б) сітхнути;
- в) росгадати;
- г) мішрегіональний;
- д) восвеличити;
- ж) прилетіти.

1. Вкажіть правильний варіант перекладу. Получить образование:

- а) одержати освіту;
- б) здобути освіту;
- в) дістати освіту;
- г) полунчити освіту;
- д) отримати освіту.

2. Ступені порівняння прикметників утворюються:

- а) від відносних прикметників;
- б) від якісних;
- в) від присвійних прикметників.

3. З неозначено-кількісними числівниками (більшість, меншість, багато, частина) присудки мають таку форму:

- а) більшість студентів склала іспит;
- б) більшість студентів склало іспит;
- в) більшість студентів склали іспит.

4. Вкажіть правильний варіант:

- а) воз'єднання;
- б) дитясла;
- в) Лук'янчук;
- г) півящика;
- д) порятуночок;
- е) Св'ятослав;
- ж) торфяний.

5. Залежно від закінчення основи прикметники поділяються на:

- а) тверду групу;
- б) мішану групу;

в) м'яку групу.

6. Вкажіть правильний варіант перекладу:

Нуждаться в помощи:

- а) нуждаться в допомозі;
- б) потребувати допомоги.

7. Вкажіть варіант, у якому правильно утворено форму родового відмінка іменників чол. роду. а) зібрано соняшнику; викопано цукрового буряку; обмолочено гороху; заготовлено сінажа; зібрано з гектара;

б) після закінчення інституту; внаслідок туману; у напрямку до Львову; щопонеділка; в) виконання плану; близько майдану; зроблено з воску; гарного малюнка;

г) без винятку; другого сорту; готуватися до екзамена; населеного пункту;

д) без плаща; виступ лектора; звернутися до Івана Дорошенка; багато товара.

8. Вкажіть варіант, у якому правильно дібрані якісні прикметники:

а) великий розмір; важливе завдання; глибока криза; цікаві ідеї; сільська влада;

б) тверді ціни; твердий ґрунт; високі ціни; вдалий вибір; приємне враження;

в) міський транспорт; вузький прохід; короткий термін; гарний на вигляд; поганий урожай;

г) близька відстань; хороша земля; довга дорога; докладна інформація; великий прибуток.

9. Однією із характерних рис української літературної мови, яка є основою української орфоепії є:

а) милозвучність (евфонічність) української мови;

б) чергування голосних та приголосних;

в) відсутність редукації.

10. Показником досконалості кожної літературної мови є:

а) сталість норм;

б) історична змінність норм;

в) лексичне багатство.

1. Чим відрізняється літературна національна мова від загальнонародної?

а) нормативністю;

б) професійністю;

в) лексикою.

2. Як називається різновид мовлення, який містить загальнонародну українську лексику, професійну і частково російську?

а) суржилом;

б) діалектом;

в) просторіччям.

3. Український відповідник до іншомовного слова апелювати – це:

- а) звертатися;
- б) скаржитися;
- в) жалітися.

4. Виклад подій, явищ, фактів в їх хронологічній послідовності, так як вони відбуваються в дійсності, – це:

- а) роповідь;
- б) міркування;
- в) опис.

5. Щоб швидко, грамотно й точно відобразити певний виробничий момент чи якусь ситуацію, потрібні готові, широко відомі:

- а) словесні формули;
- б) бланки;
- в) фрази.

6. Вкажіть, в якому варіанті неправильно вжиті літери г, ґ:

- а) ґрунт;
- б) ганок;
- в) огірковий;
- г) агрус;
- ґ) гніт.

7. Зазначте варіант, у якому написання окремих слів не відповідає мовним нормам правопису:

- а) клекотіти, сфотографувати, хвастнути, недуга, Ростов-на-Дону;
- б) кишенья, сказати, баласний, не по-нашому, Михайло Коцюбинське;
- в) широкий, каміння, масний, ніхто, Красне Друге.

8. Зазначте варіант, у якому є помилки у написанні слів:

- а) міні-спідниця б) віч-на-віч в) військовозобов'язаний

вужькодialeктний	суспільно корисний	Рябов
художник-пейзажист	Сибір	загальноосвітній
Борисполь	пів'яблука	раз у раз
Білов	Гущин	Плещеево

9. Визначте варіант, де слова не знаходяться у синонімічних відношеннях:

- а)щастити б)винятковий в)нелегальний
- таланити особливий кримінальний

10. Вкажіть правильний варіант перекладу:

Без двадцяти минут десять:

- а) без двадцяти хвилин десять;
- б) без двадцяти хвилин десята;
- в) за двадцять хвилин десята;
- г) за двадцять хвилин десять;
- д) двадцять хвилин до десятої.

1. Рід занять, коло її інтересів, середовище, з якого вона вийшла чи до якого вона належить, освітній рівень її та навіть те, з ким і де відбувається розмова впливають на:

- а) мовлення особи;
- б) мислення;
- в) поведінку.

2. Вкажіть, в яких варіантах порушуються норми керування у поданих реченнях:

- а) *Дощ над полем багаторічних трав іде по замовленню.*
- б) *Щоб не доводилось їм, престарілим, за кілограм гречки звертатись за довідкою до лікарні.*
- в) *Під час польоту нічого особливого не сталося.*

3. Які серед поданих конструкцій є ненормативними:

- а) *при Сталіні;*
- б) *у нещасті;*
- в) *на адресу.*

4. Вкажіть правильний варіант перекладу.

Приложить все усилия:

- а) прикласти всі зусилля;
- б) прикласти всіх зусиль;
- в) докласти всіх зусиль;
- г) докласти всі зусилля.

5. Вкажіть правильний варіант:

- а) по між;
- б) також;
- в) хібащо;
- г) тоб то;
- д) із за.

6. Вкажіть варіант, у якому правильно дібрані якісні прикметники:

- а) великий розмір; важливе завдання; глибока криза; цікаві ідеї; сільська влада;
- б) тверді ціни; твердий ґрунт; високі ціни; вдалий вибір; приємне враження;
- в) міський транспорт; вузький прохід; короткий термін; гарний на вигляд; поганий урожай;
- г) близька відстань; хороша земля; довга дорога; докладна інформація; великий прибуток.

7. Вкажіть варіант правильної сполучуваності слів:

- а) комплект завдань; важлива задача; складна задача; вирішити задачу;

- б) навчальний приклад; навести приклад; показувати приклад; привести приклад;
- в) громадянські інтереси; громадянські організації; громадянські доручення; громадянські права;
- г) дотримувати правил; дотримувати тиші; дотримуватися поглядів; дотримуватися принципів;
- д) особовий підпис; особиста симпатія; особова справа; особиста справа. слів.

8. Вкажіть правильний варіант перекладу:

Назначить деловую встречу на восемь часов вечера: а) назначити ділову зустріч на вісім годин вечора;

- б) назначити ділову зустріч на восьму годину вечора;
- в) призначити ділову зустріч на восьму годину вечора;
- г) призначити ділову зустріч на вісім годин вечора.

9. На правильному доборі слів і словосполучень базується:

- а) ясність викладу;
- б) логічна послідовність;
- в) вибір слова.

10. При виборі між книжним і розмовним словом перевага надається книжним словам, бо вони є:

- а) однозначні;
- б) багатозначні;
- в) емоційні.

1. Бідність словника – це...

- а) послуговування одними і тими самими словами;
- б) вживання емоційнообразної лексики;
- в) використання різного роду пауз.

2. Вкажіть правильний варіант перекладу.

Относится к обязанностям:

- а) відноситися до обов'язків;
- б) ставитися до обов'язків.

3. Числівники 2, 3, 4 у сполученні з іменниками вживаються:

- а) у формі родового відмінка (два варіанта);
- б) у формі називного відмінка (два варіанти).

4. У якому з поданих варіантів усі іменники у родовому відмінку однини мають закінчення –а (-я)?

- а) синтаксис, гектар, понеділок;
- б) студент, абзац, інститут;
- в) грам, плащ, відмінок;
- г) кілок, замок, пісок;
- д) Київ, сюжет, кодекс.

5. Вкажіть правильний варіант:

- а) всього на всього;
- б) кінець-кінцем;
- в) ледве-ледве;
- г) поможливості;
- д) поперше.

6. Фізіологічний процес дихання здійснюється трьома фазами:

- а) повільний вдих – повільний видих – пауза;
- б) повільний вдих – пауза – повільний видих;
- в) швидкий вдих – пауза – швидкий видих.

7. Сукупність загальноприйнятих правил реалізації мовної системи, закріплених у процесі суспільної комунікації – це...

- а) орфографічні правила;
- б) мовні норми;
- в) граматичні правила.

8. Передача певної інформації однією людиною іншій – це...

- а) мова;
- б) мовлення;
- в) спілкування.

9. Зачинателем нової української літературної мови був:

- а) Т.Г. Шевченко;
- б) І.П. Котляревський;
- в) Панас Мирний.

10. Основними ознаками літературної мови є:

- а) унормованість;
- б) наявність усної і писемної форм існування;
- в) наявність територіальних діалектів.

1. Лексичні норми регулюють:

- а) правильне написання;
- б) правильну вимову;
- в) правильне слововживання.

2. Вкажіть правильний варіант перекладу:

Пятьдесят процентов:

- а) п'ятьдесят процентів;
- б) п'ятдесят відсотків.

3. Стилiстичнi норми – це...

- а) вiдбiр мовних елементiв вiдповiдно до ситуацiї спiлкування;
- б) правильне наголошування слiв;
- в) правильна будова речень i словосполучень.

4. Основоположником нової української лiтературної мови є:

- а) I.Огiєнко;
- б) Т.Г. Шевченко;
- в) I.Котляревський.

5. У якiй статтi Конституцiї України, прийнятiй Верховною Радою 28 червня 1996 року записано, що державною мовою в Україні є українська мова:

- а) 12;
- б) 10;
- в) 16.

6. Вкажіть правильний варіант перекладу:

Двадцять два центнера с гектара:

- а) двадцять два центнери з гектару;
- б) двадцять два центнера з гектара;
- в) двадцять два центнери з гектара.

7. Чим відрізняється літературна національна мова від загальнонародної?

- а) нормативністю;
- б) професійністю;
- в) лексикою.

8. Як називається різновид мовлення, який містить загальнонародну українську лексику, професійну і частково російську?

- а) суржи́ком;
- б) діалектом;
- в) просторіччям.

9. Український відповідник до іншомовного слова апелювати – це:

- а) звертатися;
- б) скаржитися;
- в) жалітися.

10. Виклад подій, явищ, фактів в їх хронологічній послідовності, так як вони відбуваються в дійсності, – це:

- а) роповiдь;
- б) мiркування;

в) опис.

1. Щоб швидко, грамотно й точно відобразити певний виробничий момент чи якусь ситуацію, потрібні готові, широко відомі:

- а) словесні формули;
- б) бланки;
- в) фрази.

2. Вкажіть, в якому варіанті неправильно вжиті літери г, г:

- а) ґрунт;
- б) ганок;
- в) огірковий;
- г) агрус;
- г) гніт.

3. Вкажіть варіант, у якому правильно утворено форму родового відмінка іменників чоловічого роду:

- а) зібрано соняшнику; викопано цукрового буряку; обмолочено гороху; зібрано з гектара;
- б) після закінчення інституту; внаслідок туману; у напрямку до Львову; щопонеділка; в) виконання плану; близько майдану; зроблено з воску; гарного малюнка;
- г) без винятку; другого сорту; готуватися до екзамена; населеного пункту;
- д) без плаща; виступ лектора; звернутися до Івана Дорошенка; багато товару.

4. Вкажіть правильний варіант перекладу.

Назначити деловую встречу на восемь часов вечера:

- а) назначити ділову зустріч на вісім годин вечора;
- б) назначити ділову зустріч на восьму годину вечора;
- в) призначити ділову зустріч на восьму годину вечора;
- г) призначити ділову зустріч на вісім годин вечора.

5. На основі якого діалекту утворена нова українська літературна мова?

- а) середньонаддніпрянського;
- б) наддністрянського;
- в) степового.

6. Норма, що регулює правильну вимову звуків, звукосполучень та слів називається:

- а) акцентуаційною;
- б) орфоепічною;
- в) орфографічною.

7. На котрому складі наголошуються складні числівники (від 11-19) в українській літературній мові?

- а) на другому складі від кінця;
- б) на другому складі від початку;
- в) на останньому складі.

8. До якої лексики належать професіоналізми, жаргонізми й арготизми?

- а) обмеженого функціонування;
- б) загальної;
- в) локальної.

9. Багатослів'я промовця є наслідком:

- а) бідності словника;
- б) характеру;
- в) знання.

10. У поданих взаємозамінних словосполученнях: орендна плата – плата за оренду; книжкова крамниця – книгарня спостерігається:

- а) синоніміка;
- б) антоніміка;
- в) омоніміка.

1. Українська мова за милозвучністю посідає у світі:

- а) перше місце;
- б) друге місце;
- в) третє місце.

2. Вкажіть правильний варіант перекладу:

Назначить своим заместителем:

- а) назначити своїм заступником;
- б) призначити своїм заступником;
- в) назначити своїм замісником;
- г) призначити своїм замісником.

3. Визначте, у якому з наведених варіантів подано правильну форму родового відмінка?

- а) п'ятдесят читачів;
- б) п'ятдесяти читачів;
- в) п'ятдесятьма;
- г) п'ятдесятьох читачів читачами;
- д) п'ятидесяти читачів.

4. Укажіть, у якому з наведених варіантів неправильно утворено ступінь порівняння прикметника:

- а) менш активний;
- б) вродливіший;
- в) найбільш ефективніший;
- г) дужчий;
- ґ) найактивніший.

5. До якої мовної родини належить українська мова?

- а) угро-фінської;
- б) індоевропейської;
- в) семітської.

6. Чим відрізняється усна форма мовлення від писемної?

- а) матеріальною формою реалізації;
- б) словесною реалізацією;
- в) багатослів'ям.

7. Чим відрізняється літературна національна мова від загальнонародної?

- а) нормативністю;
- б) професійністю;
- в) лексикою.

8. Фонетичну транскрипцію використовують, щоб...

- а) правильно написати слова;
- б) точно передати звукову мову на письмі;
- в) для правильної вимови слів.

9. На основі якого діалекту утворена нова українська літературна мова?

- а) середньонаддніпрянського;
- б) наддністрянського;
- в) степового.

10. Норма, що регулює правильну вимову звуків, звукосполучень та слів називається:

- а) акцентуаційною;
- б) орфоепічною;
- в) орфографічною.

1. На котрому складі наголошуються складні числівники (від 11-19) в українській літературній мові?

- а) на другому складі від кінця;
- б) на другому складі від початку;
- в) на останньому складі.

2. Яка з норм української літературної мови відзначається певною стабільністю?

- а) лексична;
- б) стилістична;
- в) акцентуаційна.

3. Шиплячі звуки ж, ч, ш, дж вимовляються в українській літературній мові:

- а) м'яко;
- б) твердо;
- в) пом'якшено.

4. Укажіть, у якому з наведених варіантів у родовому відмінку однини всі слова мають паралельні закінчення –а(-я), -у(-ю) в залежності від значення?

- а) університет, город, атом;
- б) паркан, ставок, прогрес;
- в) Блок, листопад, термін;
- г) рукопис, сюжет, рід;
- д) стіл, сарай, заробіток.

1. Визначте, у якому з наведених варіантів подано помилкові форми орудного відмінка?

- а) моєю робітницею;
- б) нашими ім'ями;
- в) двомастами товаришами;
- г) сімома учнями;
- д) дев'ятьма колісьми.

2. Укажіть, у якому з наведених варіантів неправильно утворено ступінь порівняння прикметника:

- а) самий найтренований;
- б) рухливіший;
- в) найбільш ефективний;
- г) товщий;
- д) найрухливіший.

7. На котрому складі наголошуються складні числівники (від 11-19) в українській літературній мові?

- а) на другому складі від кінця;
- б) на другому складі від початку;
- в) на останньому складі.

8. До якої лексики належать професіоналізми, жаргонізми й арготизми?

- а) обмеженого функціонування;
- б) загальної;
- в) локальної.

9. Багатослів'я промовця є наслідком:

- а) бідності словника;
- б) характеру;
- в) знання.

10. У поданих взаємозамінних словосполученнях: орендна плата – плата за оренду; книжкова крамниця – книгарня спостерігається:

- а) синоніміка;
- б) антоніміка;
- в) омоніміка.

1. Український відповідник до іншомовного слова домінувати – це:

- а) перевищувати;
- б) переважати;
- в) перебільшувати.

2. До якої лексики належать професіоналізми, жаргонізми й арготизми?

- а) обмеженого функціонування;
- б) загальної;
- в) локальної.

3. Укажіть, у якому з наведених варіантів у родовому відмінку однини всі слова мають паралельні закінчення –а(-я), -у(-ю) в залежності від значення?

- а) університет, город, атом;
- б) паркан, ставок, прогрес;
- в) Блок, листопад, термін;
- г) рукопис, сюжет, рід;
- г) стіл, сарай, заробіток.

4. Коли у спонтанному, непідготовленому мовленні змішуються вимовні, лексичні, фразеологічні засоби двох або більше мов, то це є:

- а) суржик;
- б) діалектизми;
- в) професіоналізми.

5. Вживання поряд слів однакових за значенням називається:

- а) тавтологією;
- б) порівнянням;
- в) синонімами.

6. Різновид мови, що використовується переважно в усному спілкуванні окремою соціальною групою, яка об'єднує людей за ознакою професії, інтересів, звичок, занять суспільного становища чи віку – це:

- а) арго;
- б) професіоналізми;
- в) жаргон.

7. Український відповідник до слова апелювати – це:

- а) звертатися;
- б) скаржитися;
- в) жалітися.

8. Обслуговування побутових потреб населення – це:

- а) сервіс;
- б) обслуга;
- в) обслуговування.

9. Лексичну норму української літературної мови відображають словники:

- а) "Словник української мови" в 11-ти томах;
- б) Словник іншомовних слів;
- в) орфографічний словник.

10. Виберіть правильний варіант відповіді:

- а) студент виконав завдання найскоріше;
- б) найшвидше;
- в) наскорше.

1. Багатослів'я промовця є наслідком:

- а) бідності словника;

- б) характеру;
- в) знання.

2. При виборі між книжним і розмовним словом перевага надається книжним словам, бо вони є:

- а) однозначні;
- б) багатозначні;
- в) емоційні.

3. Хто з відомих давньогрецьких філософів сказав: "Заговори, щоб я тебе побачив"?

- а) Арістотель;
- б) Сократ;
- в) Платон.

4. Яка з перерахованих рис ділової людини є найбільш цінною?

- а) уміння висловлюватися точно;
- б) наявність багатої міміки та жестів;
- в) вміння привертати до себе увагу.

5. Щоб збагачувати свій словник, варто...

- а) багато читати, значення невідомих слів встановлювати за словником;
- б) варто багато говорити, оволодіти правилами ораторського мистецтва;
- в) прикладати вольові зусилля.

6. Наукова дискусія -- це:

- а) обговорення важливої наукової проблеми;
- б) вид ораторського мистецтва;
- в) полілогічна бесіда.

7. У наукових дискусіях виділяють:

- а) головуючого і виступаючих;
- б) лектора і слухачів;
- в) промовців та присутніх.

8. Конспект – це короткий виклад лекції чи наукової праці, що містить:

- а) факти, положення та висновки;
- б) рекомендації та зауваження;
- в) відповіді на поставлені питання.

9. Визначте, у якому з наведених варіантів подано помилкові форми орудного відмінка?

- а) моєю робітницею;

- б) нашіми ім'ями;
- в) двомастами товаришами;
- г) сімома учнями;
- д) дев'ятьма колісьми.

10 Вкажіть, у якому з наведених варіантів неправильно утворено ступінь порівняння прикметника:

- а) самий найтренований;
- б) рухливіший;
- в) найбільш ефективний;
- г) товщий;
- д) найрухливіший.

1. Що таке жанри публічних виступів?

- а) різновиди усного мовлення;
- б) типи літературних творів;
- в) засоби публіцистичного стилю.

2. Що означає термін "підтекст"?

- а) емоційно-образну лексику;
- б) питальні та спонукальні речення;
- в) невисловлені думки, образи, асоціації.

3. Що означає в мовленні "вибрати слово"?

- а) знайти іншомовний відповідник;
- б) уміти передати іншим своє враження, щоб побачили це вашими очима;
- в) уникати стереотипів.

4. Коли словосполучення знайдено вдало і воно вживається до речі та допомагає осмисленню поняття, – це:

- а) збіднює наш словник;
- б) збагачує наш словник;
- в) підвищує культуру мовлення.

5. Числівники 2, 3, 4 у сполученні з іменниками вживаються:

- а) у формі родового відмінка (два варіанта);
- б) у формі називного відмінка (два варіанти).

6. У якому з поданих варіантів усі іменники у родовому відмінку однини мають закінчення –а (-я)?

- а) синтаксис, гектар, понеділок;
- б) студент, абзац, інститут;
- в) грам, плащ, відмінок;
- г) кілок, замок, пісок;
- д) Київ, сюжет, кодекс.

7. Вкажіть правильний варіант:

- а) всьогонавсього;
- б) кінець-кінцем;
- в) ледве-ледве;
- г) поможливості;
- д) поперше.

8. Мета публічного виступу:

- а) подати інформацію, переконати та створити певний настрій;
- б) передати слухачам добрий настрій;
- в) викликати полеміку.

9. Бідність словника – це:

- а) послуговування одними і тими самими словами;
- б) вживання емоційно-образної лексики;
- в) використання різного роду пауз.

10. Який з названих компонентів змінює перше враження на діловому зібранні чи зустрічі?

- а) вираз обличчя;
- б) одяг;
- в) усне мовлення.

1. Багатство словника – це...

- а) надмірне швидке мовлення;
- б) мистецтво спілкуватися тактовно, цікаво;
- в) вміння говорити довго, монотонно.

2. Найпоширенішими жанрами публічного мовлення є:

- а) доповідь, промова, лекція, бесіда, дискусія;
- б) тренінг, інтерв'ю;
- в) спостереження, експеримент.

3. Тези доповіді мають основне призначення:

- а) викласти принципові положення;
- б) висловити власну думку і позицію;
- в) прокоментувати цитати.

4. Виберіть правильний варіант відповіді:

- а) газдиня;
- б) грач;
- в) готівка;
- г) ґрунтовий.

1. Зазначте варіант, у якому написання окремих слів не відповідає мовним нормам правопису:
 - а) криниця, прізвище, тижневий, ні риба ні м'ясо, Алма-Ата;
 - б) тримати; стемніти; шістнадцять, не-Європа, Залісся Перше;
 - в) шепотіти, предобрий, писнути, не доїдати, Сант Яго.

2. Зазначте варіант, у якому є помилки у написанні слів:

а) піваркуша	б) сліпо-глухо-німий	в) день у день
по-українськи	босоніж	військовополонений
Грачов	Медведєв	Гурьєв
Севастополь	море Лаптевих	Пушкіно
Роцин	пів-Києва	Лук'янов

3. Визначте варіант, де слова не знаходяться у синонімічних відношеннях:

а) спокушати	б) синхронний	в) зразковий
звabлювати	однаковий	показовий

4. Скільки слів вживає людина у побутовому спілкуванні для повсякденних потреб?
 - а) до 1 тис. слів;
 - б) 2-3 тис. слів;
 - в) більше 5 тис. слів.

9. Цікава аргументована лекція досвідченого науковця розкриває:
 - а) тему, мету та основні наукові проблеми;
 - б) містить імпровізацію, дотепні жарти, експромти;
 - в) передбачає обговорення та критику.

10. Текст ділового публічного виступу передбачає:
 - а) врахування інтересів аудиторії;
 - б) експромт та імпровізацію;
 - в) ретельну змістову та формальну підготовку.

1. Залежно від змісту й характеру виділяють такі промови:
 - а) судові, дипломатичні, виборчі;
 - б) наукові, публіцистичні, художні;
 - в) короткотривалі, довготривалі, оперативні.

2. Ступені порівняння прикметників утворюються:
 - а) від відносних прикметників;
 - б) від якісних;
 - в) від присвійних прикметників.

3. З неозначено-кількісними числівниками (більшість, меншість, багато, частина) присудки мають таку форму:
 - а) більшість студентів склала іспит;

- б) більшість студентів склало іспит;
- в) більшість студентів склали іспит.

4. Фізіологічний процес дихання здійснюється трьома фазами:

- а) повільний вдих – повільний видих – пауза;
- б) повільний вдих – пауза – повільний видих;
- в) швидкий вдих – пауза – швидкий видих.

5. Сукупність загальноприйнятих правил реалізації мовної системи, закріплених у процесі суспільної комунікації – це...

- а) орфографічні правила;
- б) мовні норми;
- в) граматичні правила.

6. Передача певної інформації однією людиною іншій – це...

- а) мова;
- б) мовлення;
- в) спілкування.

7. Зачинателем нової української літературної мови був:

- а) Т.Г. Шевченко;
- б) І.П. Котляревський;
- в) Панас Мирний.

8. Вкажіть правильний варіант:

- а) воз'єднання;
- б) дитясла;
- в) Лук'янчук;
- г) півящика;
- г) порятуночок.

9. Залежно від закінчення основи прикметники поділяються на:

- а) тверду групу;
- б) мішану групу;
- в) м'яку групу.

10. Вкажіть правильний варіант перекладу:

Нуждаться в помощи:

- а) нуждаться в допомозі;
- б) потребувати допомоги.

1. Обслуговування побутових потреб населення – це:

- а) сервіс;

- б) обслуга;
- в) обслуговування.

2. Український відповідник до іншомовного слова домінувати – це:

- а) перевищувати;
- б) переважати;
- в) перебільшувати.

3. Виберіть правильний варіант відповіді:

- а) студент виконав завдання найскоріше;
- б) найшвидше;
- в) наскорше.

4. . Усі необхідні для правильного розуміння документа складники думки мають у тексті своє словесне вираження – це є:

- а) повнота інформації;
- б) ясність викладу;
- в) логічна послідовність.

5. Фонетичну транскрипцію використовують, щоб...

- а) правильно написати слова;
- б) точно передати звукову мову на письмі;
- в) для правильної вимови слів.

6. На основі якого діалекту утворена нова українська літературна мова?

- а) середньонаддніпрянського;
- б) наддністрянського;
- в) степового.

7. Логічна послідовність ділового документа виражається словами *одночасно, спочатку, потім*. Це тип зв'язку:

- а) логічного підкреслення черговості;
- б) протиставлення;
- в) результативності.

8. На правильному доборі слів і словосполучень базується:

- а) ясність викладу;

б) логічна послідовність;

в) вибір слова.

9. Вкажіть правильний варіант:

а) воз'єднання;

б) дитясла;

в) Лук'янчук;

г) півящика;

г) порятуночок.

10. Шиплячі звуки ж, ч, ш, дж вимовляються в українській літературній мові:

а) м'яко;

б) твердо;

в) пом'якшено.

Дайте відповідь на теоретичні питання:

1. Що таке мовленнєвий етикет? Які ознаки "світського" мовлення. Як подолати дистанцію в розмові.

2. Кличний відмінок в українській мові.

3. Від поданих іменників утворіть форми кличного відмінка. Поясніть закінчення.

Надія, душа, любов, сестра, Віталій, Олег, жнець, Мефодій, пан лейтенант, Наталія, Інна Сергіївна, Володимир Григорович, Роман, Оксана Анатоліївна.

4. Доповніть перелік слів.

Питання – гостре, актуальне, потрібне...

Завдання – реальне, почесне, важливе...

Оцінка – належна, гостра, висока...

Увага – належна, посилена...

Критика – гостра, принципова...

5. Від поданих імен утворіть форми по батькові для жіночої та чоловічої статі.

Яків, Венедикт, Олег, Пилип, Леонід, Мар'ян, Юліан.

I рівень (ознайомчо-орієнтовний)

2. Фізіологічний процес дихання здійснюється трьома фазами:

- а) повільний вдих – повільний видих – пауза;
 - б) повільний вдих – пауза – повільний видих;
 - в) швидкий вдих – пауза – швидкий видих.
2. Сукупність загальноприйнятих правил реалізації мовної системи, закріплених у процесі суспільної комунікації – це...
- а) орфографічні правила;
 - б) мовні норми;
 - в) граматичні правила.
3. Передача певної інформації однією людиною іншій – це...
- а) мова;
 - б) мовлення;
 - в) спілкування.
4. Зачинателем нової української літературної мови був:
- а) Т.Г. Шевченко;
 - б) І.П. Котляревський;
 - в) Панас Мирний.
5. Основними ознаками літературної мови є:
- а) унормованість;
 - б) наявність усної і писемної форм існування;
 - в) наявність територіальних діалектів.
6. Лексичні норми регулюють:
- а) правильне написання;
 - б) правильну вимову;
 - в) правильне слововживання.
7. Вкажіть правильний варіант перекладу. Избирательный участок:
- а) виборчий участок;
 - б) виборча дільниця;
 - в) виборча ділянка.
8. Стилiстичнi норми – це...
- а) вiдбiр мовних елементiв вiдповiдно до ситуацiї спiлкування;

- б) правильне наголошування слів;
- в) правильна будова речень і словосполучень.

9. Основоположником нової української літературної мови є:

- а) І.Огієнко;
- б) Т.Г. Шевченко;
- в) І.Котляревський.

10. У якій статті Конституції України, прийнятій Верховною Радою 28 червня 1996 року записано, що державною мовою в Україні є українська мова:

- а) 12;
- б) 10;
- в) 16.

II рівень (понятійно-аналітичний) .

1. Перекладіть українською мовою:

- братъ обязательства*
- в зависимости от оснований --*
- внеочередной созыв ---*
- в случае необходимости --*
- дисциплинарное взыскание --*
- злоупотребление служебных лиц --*
- исключительное право --*
- по договоренности --*
- предоставить права ---*
- в пределах своих полномочий*
- при осмотре ---*
- по согласию сторон --*
- повод для отказа --*

2. Запишіть слова, позначаючи наголос.

Читання, завдання, монолог, перепустка, літопис, передрук, помовчати, одинадцять, мого, свого, глибоко, середина, одного, подруга, несла,

перевезти, кілометр, рукопис, приятель, дзвінкий, глядач, цемент, новий, виразний.

3. Коли вживаємо *передплачуємо, підписуємо*? Обґрунтуйте відповідь.

4. Як правильно? Вступити до університету чи поступити до університету.

Обґрунтуйте відповідь.

III рівень (продуктивно-синтетичний) .

1. Що входить у поняття «техніка мовлення»? На які елементи прийнято ділити мовну техніку?
2. Які типи дихання вам відомі? Який із них найбільш придатний для промови?
3. Пауза. Роль пауз.

Контрольна робота

1. Українська мова за милозвучністю посідає у світі:
 - а) перше місце;
 - б) друге місце;
 - в) третє місце.
2. До якої мовної родини належить українська мова?
 - а) угро-фінської;
 - б) індоєвропейської;
 - в) семітської.
3. Чим відрізняється усна форма мовлення від писемної?
 - а) матеріальною формою реалізації;
 - б) словесною реалізацією;
 - в) багатослів'ям.
4. Чим відрізняється літературна національна мова від загальнонародної?
 - а) нормативністю;
 - б) професійністю;
 - в) лексикою.
5. Фонетичну транскрипцію використовують, щоб...
 - а) правильно написати слова;
 - б) точно передати звукову мову на письмі;
 - в) для правильної вимови слів.
6. На основі якого діалекту утворена нова українська літературна мова?
 - а) середньонаддніпрянського;
 - б) наддністрянського;
 - в) степового.

7. Норма, що регулює правильну вимову звуків, звукосполучень та слів називається:

- а) акцентуаційною;
- б) орфоепічною;
- в) орфографічною.

8. На котрому складі наголошуються складні числівники (від 11-19) в українській літературній мові?

- а) на другому складі від кінця;
- б) на другому складі від початку;
- в) на останньому складі.

9. Яка з норм української літературної мови відзначається певною стабільністю?

- а) лексична;
- б) стилістична;
- в) акцентуаційна.

10. Шиплячі звуки ж, ч, ш, дж вимовляються в українській літературній мові:

- а) м'яко;
- б) твердо;
- в) пом'якшено.

II рівень (понятійно-аналітичний).

1. Запишіть фонетичною транскрипцією поданий текст

На сучасному етапі індивідуальне мовлення – це своєрідна візитна картка кожної людини, яка інформує про її освіченість, інтелект, ерудицію, моральні та життєві принципи і настанови. Основною ознакою особистості, складником її загальної культури є мовленнєва культура – вміння правильно (згідно норм літературної мови) говорити, писати, свідомо добирати мовно-виражальні засоби відповідно до обставин і мети спілкування, будувати точні й логічні висловлювання. Окрім того, культура мовлення – це дотримання загальноприйнятого етикету: використання типових формул вітання, прощання, побажання, запрошення тощо. Отже, культура мовлення – це культура мислення і культура суспільних та духовних стосунків людини.

Мовлення людини – знаряддя найактивнішого розкриття її як особистості. Чим вищий рівень мовленнєвої культури людини, тим вищий її творчий потенціал. Низький рівень мовленнєвої культури, навпаки, - ознака обмеженості, вияв невміння висловлювати свої думки і сприймати чужі; від такої людини не можна очікувати оригінальності мислення й діяльності.

Культура мовлення – це ще й "уміння сказати в переконливій формі потрібне слово у потрібний час".

3. Запишіть правильно подані слова.

Суспільно/корисний, науково/практичний, м'ясо/молочний, міні/спідниця, прем'єр/міністр, загально/відомий, суспільно/небезпечний, рік/у/рік, сила/силенна, що/суботи, в/двічі, з/гарячу, на/пам'ять, в/голос, до/гори.

2. Запишіть слова, розкривши дужки, та поясніть їх правопис.

(к)иянка, (ф)ранкова поезія, (д)ніпровий берег, (с)ередньоазіатські країни, (с)ейм (п)ольської (р)еспубліки, (п)окровський (м)онастир, (п)олтавська битва, (т)рійця, (е)поха (в)ідродження, (п)резидент України, (п)резидент США, (с)имфонія (б)єтховена, (з)аслужений (у)читель, (н)ародний (р)ух України, (б)удинок (у)чителя, (п)осол республіки Польща, (ф)акультет (ф)ізичного (в)иховання та (с)порту, (г)оловний (а)рхів (у)країни, (д)ержавний (а)рхітектурно-(і)сторичний (з)аповідник "(с)офіївський (м)узей", (м)иколаївський (д)ержавний (у)ніверситет (і)мені В.О.Сухомлинського, (з)аслужений (д)іяч (н)ауки і (т)ехніки, (н)авчально-(м)єтодичний (ц)ентр (к)иївської (р)ади профспілок, (д)екан (ф)акультету.

III рівень (продуктивно-синтетичний) 40б.

1. Вимова слів іншомовного походження. Наведіть приклади.

2. Принципи українського правопису. Наведіть приклади.

Контрольна робота №2

1. При виборі між книжним і розмовним словом перевага надається книжним словам, бо вони є:

- а) однозначні;
- б) багатозначні;
- в) емоційні.

2. Хто з відомих давньогрецьких філософів сказав: "Заговори, щоб я тебе побачив"?

- а) Арістотель;
- б) Сократ;
- в) Платон.

3. Багатство словника – це...

- а) надмірне швидке мовлення;
- б) мистецтво спілкуватися тактовно, цікаво;
- в) вміння говорити довго, монотонно.

4. Яка з перерахованих рис ділової людини є найбільш цінною?

- а) уміння висловлюватися точно;
- б) наявність багатої міміки та жестів;
- в) вміння привертати до себе увагу.

5. Щоб збагачувати свій словник, варто...

- а) багато читати, значення невідомих слів встановлювати за словником;
- б) варто багато говорити, оволодіти правилами ораторського мистецтва;
- в) прикладати вольові зусилля.

6. Що означає термін "підтекст"?
- а) емоційно-образну лексику;
 - б) питальні та спонукальні речення;
 - в) невисловлені думки, образи, асоціації.
- 7.Що означає в мовленні "вибрати слово"?
- а) знайти іншомовний відповідник;
 - б) уміти передати іншим своє враження, щоб побачили це вашими очима;
 - в) уникати стереотипів.
8. Коли словосполучення знайдено вдало і воно вживається до речі та допомагає осмисленню поняття, – це:
- а) збіднює наш словник;
 - б) збагачує наш словник;
 - в) підвищує культуру мовлення.
9. Бідність словника – це:
- а) послуговування одними і тими самими словами;
 - б) вживання емоційно-образної лексики;
 - в) використання різного роду пауз.
10. Який з названих компонентів змінює перше враження на діловому зібранні чи зустрічі?
- а) вираз обличчя;
 - б) одяг;
 - в) усне мовлення.

II. Відредагуйте речення. Запишіть їх.

Степан Васильченко у своєму автобіографічному щоденнику пише, що вчительська місія – благородна. Завдяки помилкам директора завод не виконав договору з покупцем. Хоч будівництво розпочалося лише цього року, на сьогодні повністю завершено кладку стін, майже повсюдно настелено підлогу. З Києва наш шлях триває далі. В іншому господарстві на молотильному току теж трапилась пожежа.

III. Розкрийте причини появи логічних помилок та шляхи їх попередження.

Контрольна робота

1. Наукова дискусія -- це:
- а) обговорення важливої наукової проблеми;
 - б) вид ораторського мистецтва;
 - в) полілогічна бесіда.
2. У наукових дискусіях виділяють:
- а) головуючого і виступаючих;
 - б) лектора і слухачів;
 - в) промовців та присутніх.
3. Конспект – це короткий виклад лекції чи наукової праці, що містить:
- а) факти, положення та висновки;
 - б) рекомендації та зауваження;
 - в) відповіді на поставлені питання.
4. Що таке жанри публічних виступів?

- а) різновиди усного мовлення;
 - б) типи літературних творів;
 - в) засоби публіцистичного стилю.
5. Мета публічного виступу:
- а) подати інформацію, переконати та створити певний настрій;
 - б) передати слухачам добрий настрій;
 - в) викликати полеміку.
6. Найпоширенішими жанрами публічного мовлення є:
- а) доповідь, промова, лекція, бесіда, дискусія;
 - б) тренінг, інтерв'ю;
 - в) спостереження, експеримент.
7. Тези доповіді мають основне призначення:
- а) викласти принципові положення;
 - б) висловити власну думку і позицію;
 - в) прокоментувати цитати.
8. Цікава аргументована лекція досвідченого науковця розкриває:
- а) тему, мету та основні наукові проблеми;
 - б) містить імпровізацію, дотепні жарти, експромти;
 - в) передбачає обговорення та критику.
9. Текст ділового публічного виступу передбачає:
- а) врахування інтересів аудиторії;
 - б) експромт та імпровізацію;
 - в) ретельну змістову та формальну підготовку.
10. Залежно від змісту й характеру виділяють такі промови:
- а) судові, дипломатичні, виборчі;
 - б) наукові, публіцистичні, художні;
 - в) короткотривалі, довготривалі, оперативні.
- II. Які є форми проведення дискусії?

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

I. Особливості дитячого мовлення. Мовні вади у дітей. Шляхи подолання вад

1. *Логопедія* – це

- а) термін, який вживається в двох пов'язаних значеннях: як будова мови і як розділ мовознавства, що вивчає граматичну будову мови.
- б) наука про порушення мови, про методи їх попередження, виявлення й усунення засобами спеціального навчання і виховання.

- в) розділ мовознавства, що вивчає звуки з погляду їхнього функціонування у мові.

Правильна відповідь: Б

2. *Принципи логопедичної роботи* – це

- а) загальні вихідні положення, які визначають діяльність логопеда і дітей у процесі корекції порушень мовлення.
- б) вивчення особливостей та закономірностей фізичного і психічного розвитку осіб з аномаліями.
- в) діяльність, спрямована на створення попиту та досягнення цілей підприємства через максимальне задоволення потреб споживачів.

Правильна відповідь: А

3. *Логопедичний вплив* представляє собою

- а) особливу форму пізнання світу, що виробляє найзагальніші суттєві характеристики і фундаментальні принципи реальності і пізнання, буття людини, відносин людини і світу.
- б) педагогічний процес, в якому реалізуються завдання коригуючого навчання і корекційно-виховної роботи, напрям і зміст якої визначаються залежністю мовних порушень від особливостей інших сторін психічної діяльності дитини.
- в) формування мовленнєвих умінь і навичок у процесі мовленнєвої діяльності.

Правильна відповідь: Б

4. У логопедичній роботі використовують такі методи:

- а) аналіз і синтез;
- б) репродуктивні, прагматичні, проблемні;
- в) практичні, наочні, словесні.

Правильна відповідь: В

5. Основними формами логопедичного впливу є

- а) виховання, навчання, корекція;
- б) компенсація, адаптація, реабілітація;
- в) обидва варіанти правильні.

Правильна відповідь: В

6. Вада мовлення, що виявляється у мимовільному повторенні окремих звуків, складів або цілих фраз, неприродному розтягуванні звуків або блоках мовчання, протягом яких людина не може вимовити звук – це

- а) афазія;
- б) гаркавість;
- в) заїкання;

Правильна відповідь: В

7. Нездатність оволодіти навичками читання текстів – це

- а) дислексія;
- б) дисграфія;
- в) дислалія.

Правильна відповідь: А

8. Нездатність оволодіти письмом та навчитись читати за нормального розвитку інтелекту – це

- а) дислексія;
- б) дислалія;
- в) дисграфія.

Правильна відповідь: В

9. *Сигматизм* – це

- а) вади вимови звуків [p] та [p`];
- б) вади вимови звуків [г] та [г'];
- в) вади вимови свистячих та шиплячих звуків.

Правильна відповідь: В

10. Відсутність або обмеженість мови у дітей внаслідок недорозвинення або пошкодження мовних ділянок головного мозку – це

- а) афазія;
- б) алалія;
- в) дислексія.

Правильна відповідь: Б

Відповіді: 1.б) 2.а) 3.б) 4.в) 5.в) 6.в) 7.а) 8.в) 9.в) 10.б)

**II. Повідомлення. Види повідомлень. Зміст повідомлення.
Основні характеристики ефективного повідомлення. Різні
підходи щодо класифікації основних складових ефективності.**

1. *Телеграма* – це...

- а) коротке, термінове повідомлення передане про телеграфу;
- б) повідомлення передане комусь особисто;
- в) повідомлення на певну тему.

Правильна відповідь: А

2. *Договір* – це...

- а) документ для проведення певного засідання;
- б) документ, наданий одним партнером іншому;
- в) документ, що фіксує домовленість між двома чи кількома партнерами.

Правильна відповідь: В

3. Що включає в себе повідомлення?

- а) захоплення уваги та порядок презентації;
- б) зміст та структуру ;
- в) кількість інформації та методи отримання реакції.

Правильна відповідь: Б

4. Які є основні характеристики ефективного повідомлення?:

- а) захоплення уваги та методи отримання реакції;
- б) кількість інформації;
- в) пункти рекламного тексту.

Правильна відповідь: А

5. Що таке повідомлення?

- а) документ на одну певну тему;
- б) документ, лист з повідомленням про що не будь;

в) документ – звертання до людини.

Правильна відповідь: Б

6. Що таке комюніке?

- а) офіційне повідомлення про хід і наслідки переговорів між державними і громадськими діячами, делегаціями у міжнародних відносинах;
- б) офіційне повідомлення про хід і наслідки переговорів між партнерами;
- в) офіційне повідомлення про хід і наслідки переговорів, які ведуть до заключення певних договорів.

Правильна відповідь: А

7. Дані – це...

- а) низка суджень, що відображають реальність;
- б) інформація про певну особу;
- в) інформація, подана у формалізованому вигляді, прийнятному для обробки автоматичними засобами за можливої участі людини.

Правильна відповідь: В

8. Носій – це...

- а) матеріальний об'єкт, на якому зберігається повідомлення;
- б) дія для переміщення даних від одного пункту до іншого;
- в) матеріальний об'єкт, певної особистості.

Правильна відповідь: А

9. Надлишковість інформації – це...

- а) величина, яка показує наскільки нудне повідомлення;
- б) величина, яка показує, у скільки разів може бути коротшим повідомлення;
- в) величина, яка показує кількість зайвого тексту у повідомленні.

Правильна відповідь: Б

10. *Новина* – це...

- а) повідомлення, яке містить негативну інформацію для більшості людей;
- б) повідомлення для людей, яка цікавляться певною інформацією;
- в) оперативне інформаційне повідомлення, яке містить суспільно важливу та актуальну інформацію.

Правильна відповідь: В

Відповіді: 1.а) 2.в) 3.б) 4.а) 5.б) 6.а) 7.в) 8.а) 9.б) 10.в)

III. Жанри красномовства. Академічне, соціально-політичне, соціально-побутове, конфесійне. Особливості судового красномовства. Основні роди, види і жанри красномовства (академічне, соціально-політичне, соціально-побутове, конфесійне). Композиційні частини промови.

Інформативність тембру голосу.

1. *Соціально-політичне красномовство – це...*

- а) оповідь на соціально-політичні та політично-економічні теми;
- б) оповідь на соціально-політичні та політично-статистичні теми;
- в) оповідь на соціально-політичні та політично-етнічні теми.

Правильна відповідь: А

2. *Академічне (наукове) та лекційне красномовство – це...*

- а) лекція, передача інформації за допомогою розповіді;
- б) лекція, промова до певної теми;
- в) лекція, наукова доповідь чи огляд, наукове повідомлення або інформація.

Правильна відповідь: В

3. *Соціально-побутове красномовство – це...*

- а) промова, яка “обслуговує” різноманітні життєві побутові події і ситуації ;
- б) промова в повсякденному житті;
- в) ювілейна, застільна або поминальна промови;

Правильна відповідь: В

4. *Церковне красномовство — це...*

- а) проповідь за Біблійським уставом;
- б) проповіді, бесіди, напучення, коментування Біблії;
- в) проповіді у стінах церкви або собора.

Правильна відповідь: Б

5. *Судове (юридичне) красномовство* — це...

- а) це ораторські виступи учасників судочинства;
- б) це ораторські виступи особисто судді або адвоката;
- в) це ораторські вступи та висновки.

Правильна відповідь: А

6. *Судові промови* — це...

- а) промови виконанні суддею;
- б) звинувачувальні чи виправдовувальні промови позивачів;
- в) звинувачувальні промови та промови догану.

Правильна відповідь: Б

7. *Звернення* — це...

- а) власна думка від особистості промовця;
- б) доповідь від особистості промовця;
- в) аргумент від особистості промовця.

Правильна відповідь: В

8. *Заклик* — це...

- а) звернення до однодумців;
- б) звернення до серця, розуму, емоцій слухачів;
- в) звернення з метою переконання.

Правильна відповідь: Б

9. *Тембр* — це..

- а) «забарвлення» звуку;
- б) «забарвлення» голосу;

в) «забарвлення» інтонації.

Правильна відповідь: А

10. *Інтонація* – це...

- а) система змін відносної висоти тону в складі, слові і в цілому висловлюванні (словосполученні);
- б) система змін відносної висоти тембру в складі, слові і в цілому висловлюванні (словосполученні);
- в) система змін відносної висоти звуку в складі, слові і в цілому висловлюванні (словосполученні).

Правильна відповідь: А

Відповіді: 1.а) 2.в) 3.в) 4.б) 5.а) 6.б) 7.в) 8.б) 9.а) 10.а)

IV. Мовні засоби переконання, згоди/відмови, розпорядження.

Інформативність жестів, правила жестикуляції

1. *Переконання* – це...

- а) це головний метод спостереження;
- б) це головний метод дії
- в) це головний метод уявлення.

Правильна відповідь: Б

2. Основними прийомами переконання є

- а) інформування (розповідь), роз'яснення, доказ, спростування і бесіда;
- б) наполегливість та аргумент;
- в) хитрість, логічність, мотивація.

Правильна відповідь: А

3. *Гіпотеза* – це

- а) наукове припущення, яке висувають для пояснення явищ логічності;
- б) наукове припущення, яке висувають для пояснення явищ дійсності;
- в) наукове припущення, яке висувають для пояснення явищ думки.

Правильна відповідь: Б

4. *Доказ (аргумент)* — це...

- а) думка, яка є логічною;
- б) думка, яка має переконливе сприйняття;
- в) думка, істинність якої перевірена і доведена.

Правильна відповідь: В

5. Ефективним засобом переконання є

- а) сугестія;
- б) інформування;

в) врозмірковування.

Правильна відповідь: А

6. *Жест* – це...

- а) рух (дія) для переконання людини в тій чи іншій ситуації;
- б) рух (дія) для вираження емоції чи інформації замість розмови, або під час розмови.
- в) рух (дія) для пояснення явищ думки.

Правильна відповідь: Б

7. За класифікацією жести діляться на ...

- а) загальноприйняті, емоційні, ритуальні та індивідуальні;
- б) командувальні, угруповання, доказові;
- в) фонові, характерні, сигналізуючі, захоплювальні.

Правильна відповідь: А

8. *Відкриті жести* – це...

- а) при яких людина показує свій радісний стан;
- б) при яких руки розводяться в сторони чи показуються долоні;
- в) при яких людина намагається звернути увагу оточуючих.

Правильна відповідь: Б

9. *Закриті жести* – це...

- а) це ті, за допомогою яких людина показує свою рішучість у певній ситуації;
- б) це, ті за допомогою яких ми намагаємося відвернути від себе увагу;
- в) це ті, за допомогою яких ми всіляко відгороджуємося від співрозмовника, перекриваємо сторонніми предметами або руками своє тіло.

Правильна відповідь: В

10. *Такесика* – це

- а) спеціальна область психології невербальної поведінки, що займається вивченням жестів переконання;
- б) спеціальна область психології невербальної поведінки, що займається вивченням жестів поведінки;
- в) спеціальна область психології невербальної поведінки, що займається вивченням жестів-дотиків.

Правильна відповідь: В

Відповіді: 1.б) 2.а) 3.б) 4.в) 5.а) 6.б) 7.а) 8.б) 9.в) 10.в)

V. Загальна мета етикетних формул. Вітання, прощання, звернення, вибачення. Трансформація етикетних формул в різних стильових регістрах. Поняття соціального статусу та його значущість для етикету.

1. *Етикет* – це

- а) матеріальний об'єкт, що містить інформацію у зафіксованому вигляді.
- б) розділ граматики, що вивчає будову і значення словосполучень та речень, способи зв'язку слів у словосполученні й реченні.
- в) установлені норми поведінки і правила ввічливості в товаристві.

Правильна відповідь: В

2. *Мовний етикет* – це

- а) засіб закріплення різними способами на спеціальному матеріалі інформації про факти, події, явища об'єктивної діяльності і продукти розумової діяльності людини.
- б) система стійких мовних формул, рекомендованих суспільством для встановлення мовленнєвого контакту співрозмовників, підтримання спілкування у відповідності до соціальних ролей в офіційних й неофіційних обставинах.
- в) документ, у якому особа, що складає його, подає опис свого життя та діяльності в хронологічній послідовності.

Правильна відповідь: Б

3. *Етикетна формула* — це

- а) фразеологізовані речення, готові до вжитку стандартизовані мовні конструкції.
- б) художній образ, в якому втілено типові риси якої-небудь групи людей.

- в) динамічна, упорядкована сукупність стійких, індивідуально психологічних особливостей людини.

Правильна відповідь: А

4. Етикетні мовленнєві формули, які починають спілкування – це
- а) звертання
 - б) прощання
 - в) вітання

Правильна відповідь: В

5. Етикетні мовленнєві формули, які закінчують спілкування - це
- а) звертання
 - б) прощання
 - в) вітання

Правильна відповідь: Б

6. Слово або декілька слів, що називають особу чи предмет, до якого звернена мова – це
- а) звертання
 - б) прощання
 - в) вітання

Правильна відповідь: А

7. «Доброго дня!», «Добрий вечір!», «Здрастуйте!» - це формули
- а) привітання
 - б) звертання
 - в) прохання

Правильна відповідь: А

8. «Пробачте!», «Даруйте!», «Перепрошую!» - це формули
- а) привітання
 - б) прощання
 - в) вибачення

Правильна відповідь: В

9. «Просимо...», «Дозвольте...», «Будьте ласкаві!» - це формули

- а) подяки
- б) вибачення
- в) прохання

Правильна відповідь: В

10. Досить чітко визначене положення індивіда в соціальній ієрархії групи

або групи у взаємостосунках з іншими групами – це

- а) етикетна формула
- б) соціальний статус
- в) стильовий реєстр

Правильна відповідь: Б

Відповіді: 1.в) 2.б) 3.а) 4.в) 5.б) 6.а) 7.а) 8.в) 9.в) 10.б)

VI. Ознаки «світського» мовлення. Проблема неінформативної розмови. Створення та подолання дистанції в розмові.

Етикетна модуляція розмови.

1. Світське мовлення – це

- а) спілкування в конфесіях, культових установах, релігійних громадах, духовних навчальних закладах, віруючих родинах.
- б) спілкування під час відвідин гостей, на бенкетах, неформальних ділових зустрічах тощо, коли співрозмовники намагаються підкреслити повагу один до одного, стримують почуття, виважують кожне слово, прагнучи до толерантності.
- в) усне повсякденне спілкування в побуті, у родині, на виробництві.

Правильна відповідь: Б

2. Основними ознаками світського мовлення є

- а) неприпустимою постає просторічна, жаргонна, фамільярна, ненормативна лексика; обмеженим є вживання емоційно-забарвлених слів, окрім урочистих; діалогічна форма мовлення.
- б) прості синтаксичні конструкції, різноманітне інтонаційне забарвлення, характеризується використанням емпатичного і фразового наголосу, пауз, зміною темпу мовлення, ритму.
- в) використовується загальноживана лексика, фразеологізми і крилаті вислови, народні приказки і прислів'я; активна жестикуляція й міміка.

Правильна відповідь: А

3. Дистанція спілкування (міжособистісний простір) – це

- а) суб'єктивний просторовий критерій емоційної близькості людей.
- б) установлені норми поведінки і правила ввічливості в товаристві.
- в) формування мовленнєвих умінь і навичок у процесі мовленнєвої діяльності.

Правильна відповідь: А

4. *Візуальний контакт* – це

- а) форма поведінки людини в тій чи іншій ситуації на виробництві, в системі суспільних або міжособових відноси.
- б) рух (дія) для вираження емоції чи інформації замість розмови, або під час розмови.
- в) частота і тривалість обміну поглядами, а також те, як люди дивляться один одному у вічі.

Правильна відповідь: В

5. Судження про внутрішні, психологічні особливості на основі зовнішнього вигляду (виразу обличчя, статури, ходи, постави тощо) – це

- а) візуальний контакт.
- б) фізіогномічна редукція
- в) етикетна формула

Правильна відповідь: Б

6. Відстань між співрозмовниками під час «особистісної дистанції» становить:

- а) 0,4-1,5 м
- б) 1,5-4 м
- в) 4-8 м

Правильна відповідь: А

7. Відстань між співрозмовниками під час «відкритої дистанції» становить:

- а) 0,4-1,5 м
- б) 1,5-4 м
- в) 4-8 м

Правильна відповідь: В

8. Відстань між співрозмовниками під час «громадської дистанції» становить:

- а) 0,4-1,5 м
- б) 1,5-4 м
- в) 4-8 м

Правильна відповідь: Б

9. *Етикет спілкування* – це

- а) рух (дія) для вираження емоції чи інформації замість розмови, або під час розмови.
- б) наука про порушення мови, про методи їх попередження, виявлення й усунення засобами спеціального навчання і виховання.
- в) це певні норми та правила в процесі правильного спілкування одної людини з іншою.

Правильна відповідь: В

10. Етикетні формули, що обрамляють комунікативний акт, називаються

- а) Етикетною рамкою
- б) Етикетною модуляцією
- в) Етикетною інформацією

Правильна відповідь: А

Відповіді: 1.б) 2.а) 3.а) 4.в) 5.б) 6.а) 7.в) 8.б) 9.в) 10.а)

**VII. Правила утворення українських імен по батькові.
Особливості відмінювання прізвищ в українській мові.**

Вираження звертання кличним відмінком

1. При творенні чоловічих імен по батькові вживаються суфікси:
- а) -овича, - йовича;
 - б) -ович, - йович;
 - в) обидва варіанти правильні.

Правильна відповідь: Б

2. При творенні жіночих імен по батькові вживається суфікс:
- а) -івн(а), -ївн(а);
 - б) -івн(о), -ївн(о);
 - в) -івн(и), -ївн(и);

Правильна відповідь: А

3. У родовому відмінку жіночі імена по батькові мають лише закінчення:
- а) -івн(и), -ївн(и);
 - б) -івн(о), -ївн(о);
 - в) -івн(а), -ївн(а);

Правильна відповідь: А

4. У давальному відмінку жіночі імена по батькові мають лише закінчення:
- а) івн(а), -ївн(а);
 - б) івн(і), -ївн(і);
 - в) івн(и), -ївн(и);

Правильна відповідь: Б

5. Не відмінюються й жіночі українські прізвища, що закінчуються на:
- а) -ро, -по;
 - б) -си, -ки;
 - в) -ко, -ло.

Правильна відповідь: В

6. Окрему групу прізвищ в українській мові становлять прізвища спільного роду. Це українські прізвища на:

- а) -а;
- б) -о;
- в) -в.

Правильна відповідь: А

7. Російська літера “е” у прізвищах передається літерою “е” після:

- а) голосних;
- б) приголосних;
- в) голосних та приголосних.

Правильна відповідь: Б

8. Російська літера “е” передається літерою “ї”:

- а) після голосного;
- б) після приголосного;
- в) після голосного та приголосного.

Правильна відповідь: А

9. Перед “йо” апостроф:

- а) пишеться;
- б) не пишеться;
- в) пишеться в окремих випадках.

Правильна відповідь: Б

10. У прізвищах м'який знак після *д, т, з, с, ц, л, н* пишеться:

- а) на початку слова;
- б) в середині слова;
- в) у кінці слова.

Правильна відповідь: В

Відповіді: 1. б) 2. а) 3. а) 4. б) 5. в) 6. а) 7. б) 8. а) 9. б) 10. в)

Рекомендована література

Базова

1. Антисуржик: Вчимося ввічливо поводитись і правильно говорити / За заг. ред. О. Сербенської. – Л., 1994.
2. Антоненко-Давидович Б. Д. Як ми говоримо / Б. Д. Антоненко-Давидович. – К. : Укр. книгарня, 1997. – 256 с.
3. Бабич Н. Основи риторики / Н. Бабич. – Чернівці: ЧНУ, 1999. – 312с.
4. Бабич Н. Д. Основи культури мовлення / Н. Д. Бабич. – Львів, 1990.
5. Багмут А. Й. Семантика й інтонація в українській мові / А. Й. Багмут. – К., 1991.
6. Багмут А. Й. Інтонація спонтанного мовлення / А. Й. Багмут, І. В. Борисик, Г. П. Олійник. – К., 1985.
7. Багмут А. Й. Інтонація як засіб мовної комунікації / А. Й. Багмут, І. В. Борисик, Г. П. Олійник. – К., 1980.
8. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики : підруч. / Ф. С. Бацевич. – К. : Вид. центр «Академія», 2004.
9. Безпояско О. К. Граматика української мови. Морфологія : [підруч.] / О. К. Безпояско, К. Г. Городенська, В. М. Русанівський. – К. : Либідь, 1993. – 336 с.
10. Березіна О.М., Павловська Т.О. Мовні ігри та забави: Навчально-методичний посібник / О. М. Березіна, Т. О. Павловська. – Тернопіль: Мальва, 1999. –107 с.
11. Берн Э. Игры, в которые играют люди: Психология человеческих взаимоотношений / Э. Берн . – Екатеринбург, 2000. – 180 с.
12. Беляєва О., Котлярова Т. Розвиток зв'язного мовлення дітей зі складним дефектом// Дефектолог. – 2008. – № 6 – С.24 – 28.
13. Бобир О. Етикет учителя: навч.-метод. посіб. / О. Бобир. – К. : Ленвіт, 2004.

14. Бобир О. В. Етикет учителя : навч.-метод. посіб. / О. В. Бобир. – К. : Слово, 2009.
15. Богдан С. К. Мовний етикет українців: традиції і сучасність / С. К. Богдан. – К. : Рідна мова, 1998.
16. Богуш А. М. Дошкільна лінгводидактика. Навчальний посібник / А. М. Богуш. – Запоріжжя: ЛПС, ЛТД, 2000. – 236 с.
17. Богуш А. М. Методика розвитку рідної мови і ознайомлення з навколишнім у дошкільному закладі / А. М. Богуш, Н. П. Орланова, Н. І. Зеленко, В. Н. Лихолетова. – К. : Вища школа, 1992. – 414 с.
18. Богуш А. М. Мовленнєвий компонент дошкільної освіти / А. М. Богуш. – Одеса, 2004.
19. Богуш А. М. Культура речевого об'єднання дітей дошкільного віку: Методическое пособие / А. М. Богуш, О. П. Амацьєва, С. К. Хаджирадєва. – Одеса, 2003. – 251 с.
20. Бортняк А. А. Ну що б, здавалося, слова... Бєсїди про культуру української мови / А. А. Бортняк. – К., 1994. – 257 с.
21. Боса Л. П., Хоменко Л. М. Мандрївка в книжкове царство. Ігри – заняття для дїтей старшого дошкільного віку / Л. П. Боса, Л. М. Хоменко. – К. : ВФ “Пальміра”, 1998. – 45 с.
22. Васянович Г. П. Педагогічна етика: навч.-метод. посіб / Г. П. Васянович. – Л. : Норма, 2005.
23. Вашуленко М. Мовленнєвий розвиток дошкільників – запорука їхньої наступної успішності // Дитячий садок. – 2004. – №20. – С. 18-22.
24. Введенская Л. А., Павлова Л. Г. Человеческое слово могучее / Л. А. Введенская, Л. Г. Павлова. – М. : Просвещение, 1984. – 168 с.
25. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / [уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел]. – К. : Ірпїнь : ВТФ «Перун», 2005.
26. Винницький В. Українська акцентна система : становлення, розвиток / В. Винницький. – Л., 2002.

27. Вихованець І. Р. Таїна слова / І. Р. Вихованець. – К., 1990. – 284 с.
28. Власюк А. І. Основи редагування коректури та верстки технічних текстів : навч. посібник / А. І. Власюк, Р. С. Белзецький. – Вінниця: ВНТУ, 2009. – 95 с.
29. Волкотруб Г. Й. Стилїстика ділової мови / Г. Й. Волкотруб. – К. : МАУП, 2002.
30. Волох О. Т. Сучасна українська літературна мова. Вступ. Фонетика. Орфоепія. Графіка і орфографія. Лексикологія. Фразеологія. Лексикографія. Словотвір / О. Т. Волох. – К. : Вища шк., 1986.
31. Гавриш Н. В. Розвиток мовленнєвої творчості в дошкільному віці / Н. В. Гавриш. – Донецьк: ТОВ «Лебідь», 2001. – 218 с.
32. Гавриш Н. В. Художнє слово і дитяче мовлення: Метод. Посібник для вихователів / Н. В. Гавриш. – Донецьк: ТОВ «Лебідь», 1999. – 170 с.
33. Головата А. М. Культура усного і писемного професійного мовлення. Посібник для студентів / А. М. Головата. – Тернопіль, 1997. – 192 с.
34. Гольдин В. Е. Речевої етикет / В. Е. Гольдин. – М. : Просвещение, 1983. – 109 с.
35. Гриб В. П. Постановка мовного голосу / В. П. Гриб. – Луцьк, 2001.
36. Григораш Д. С. Теорія і практика редагування газети / Д. С. Григораш. – Львів: Вид-во ЛДУ, 1966. – 168 с.
37. Гримич М., Непийвода Н. Українська мова щодня: Початковий рівень: Навч. Посібник / М. Гримич, Н. Непийвода. – К., 1998. – 160 с.
38. Гриценко Т. Б. Українська мова та культура мовлення : навч. пос. для студ. аграрних вищих навч. закладів та коледжів / Т. Б. Гриценко. – К. : Центр навчальної літератури, 2005.
39. Громовий В. Мистецтво живого слова / В. Громовий. – Кіровоград, 1999. – 150 с.

40. Дорошенко С. І. Основи культури і техніки усного мовлення: Навчальний посібник / С. І. Дорошенко. – Харків: ОВС, 2002. – 144 с.
41. Єрмоленко С. Я. Нариси з української словесності: стилістика та культура мови / С. Я. Єрмоленко. – К. : Довіра, 1999.
42. Заплатная С. Проявления лексико-грамматических нарушений у детей и пути их коррекции // Специальные образовательные потребности. Материалы конференции. – Тарту, 1998. – С.319-323.
43. Зарецкая Е. Н. Риторика: Теория и практика речевой коммуникации / Е. Н. Зарецкая. – М., 1998.
44. Зарицький М. С. Переклад: створення та редагування / М. С. Зарицький. – К.: Парламентське вид-во, 2004. – 120 с.
45. Зелінська Н. В. Теоретичні засади роботи редактора над літературною формою твору. [Літературне опрацювання тексту] : навч. Посібник / Н. В. Зелінська. – К. : УМК ВО, 1989. – 76 с.
46. Зубенко Л. Г., Немцов В. Д. Культура ділового спілкування: Навч. посібник / Л. Г. Зубенко, В. Д. Немцов. – К., 2000. – 200 с.
47. Іванишин В. Мова і нація / В. Іванишин, Я. Радевич-Винницький [Вид. 4-е, доп.]. – Дрогобич, 1994.
48. Іванченко Р. Г. Літературне редагування : репр. вид / Р. Г. Іванченко. – К., 2003. — 248 с.
49. Капелюшний А. О. Редагування в засобах масової інформації : навч. посібник. 2-ге вид., випр. і допов / А. О. Капелюшний. – Львів : ПАІС, 2009. – 431 с.
50. Капелюшний А. О. Стилiстика. Редагування журналістських текстів: Практичні заняття : навч. посіб / А. О. Капелюшний. – Львів: ПАІС, 2003. – 544 с.
51. Караванський С. Пошук українського слова або боротьба за національне "я" / С. Караванський. – К. : Видавничий центр "Академія", 2001. – 240 с.

52. Караванський С. Практичний словник синонімів української мови / С. Караванський. – К. : Видавництво «Українська книга», 2004.
53. Караванський С. Російсько-український словник складної лексики / С. Караванський. – Л. : БаК, 2006.
54. Караванський С. Секрети української мови / С. Караванський. – Л. : БаК, 2009.
55. Карпенко В. О. Основи редакторської майстерності. Теорія, методика, практика : підручник / В. О. Карпенко. – К. : Університет «Україна», 2007. – 431с.
56. Когут М. Принципи розвитку мовлення та навчання дітей дошкільного віку рідної мови // БВДС «Мовленнєва веселка». – 2006. – № 1-2. – С.1-5.
57. Козачук Г. О. Українська мова. Практикум. Навчальний посібник / Г. О. Козачук. – К., 1991.
58. Комарова І. Культура педагогічного спілкування вчителя / І. Комарова // Шлях освіти. – 2001. – №1.
59. Корекційна педагогіка: Основи навчання і виховання дітей з відхиленнями у розвитку / Б. Пузанов, В. Селіверстов, С. Шаховська, Ю. Костенкова; Під ред. Б. Пузанова. – М. : Видавничий центр «Академія», 1998.
60. Корніяка О. Мистецтво гречності / О. Корніяка. – К., 1995.
61. Костенко Л. Гуманітарна аура нації або дефект головного дзеркала / Л. Костенко. – К., 1999. – 125 с.
62. Кузнецова М. Для маленьких – фізкультура у віршиках // Дошкільне виховання. – 1999. – № 6. – С. 20-21.
63. Культура фахового мовлення : навч. посіб. / [За ред. Н. Д. Бабич]. – Чернівці : Книги-XXI, 2005.
64. Лопухина И. Логопедия: 550 занимательных упражнений для развития речи: пособие для логопедов и родителей / И. Лопухина. – М. : Аквариум, 1995. – 386 с.

65. Мамерчук А. Дидактичний матеріал для виправлення мовних недоліків: Навчальний посібник для вчителів-логопедів, вчителів і вихователів шкіл та дитсадків / А. Мамерчук. – К. : Райдуга, 1995. – 403 с.
66. Мацюк З. Українська мова професійного спрямування : навч. посіб. / З. Мацюк, Н. Станкевич. – К. : Каравела, 2008.
67. Мацько Л. І. Культура фахової мови : навч. посібн. / Л. І. Мацько, Л. В. Кравець. – К. : ВЦ «Академія», 2007.
68. Мацько Л. І. та ін. Стилїстика української мови : підручник / Л. І. Мацько, О. М. Сидоренко, О. М. Мацько. – К. : Вища шк., 2003.
69. Мацько Л. І. та ін. Українська мова : посібник / Л. І. Мацько, О. М. Сидоренко. [2-е вид.]. – К. : Либідь, 1996.
70. Меш Г. Ш. 10 уроків ораторської майстерності тим, хто вчиться виступати публічно / Г. Ш. Меш. – К., 1993.
71. Михайлюк В. О. Українська мова професійного спілкування : навч. посіб. / В. О. Михайлюк. – К. : ВД «Професіонал», 2005.
72. Мозгова Т. Виправлення вад вимови фонем у дітей із загальним недорозвитком мовлення // Дефектологія. – 2004. – № 1 – С.43-45.
73. Непийвода Н. Практичний російсько-український словник. Найуживаніші слова і вислови / Н. Непийвода. – К. : Основа, 2000.
74. Новий російсько-український словник-довідник / Уклад. : С. Я. Єрмоленко, В. І. Єрмоленко, К. В. Ленець, Л. О. Пустовіт. – К., 1996. – 783 с.
75. Овчиннікова А. П'ять кроків до гарної мови: Мовна комунікація: техніка мовлення / Під. ред. А. Ю. Цофнаса. – Одеса: ОКФА, 1997. – 184 с.
76. Огієнко І. Історія української літературної мови / І. Огієнко. – К. : Либідь, 1995.

77. Олійник Г. А. Виразне читання. Основи теорії. Посібник для вчителів / Г. А. Олійник. –Тернопіль: навчальна книга. – Богдан, 2001. – 224 с.
78. Орфографічний словник української мови: Близько 120 000 слів/ Уклад.: С. І. Головащук, М. М. Пещак, В. М. Русанівський, О. О. Тараненко. – К., 1994. – 864 с.
79. Павлова Л. Г. Спор, дискуссия, полеміка / Л. Г. Павлова. – М. : Просвещение, 1993. – 224 с.
80. Пазяк О. М., Кисіль Г. Г. Українська мова і культура мовлення / О. М. Пазяк, Г. Г. Кисіль. – К., 1995. – 239 с.
81. Партико З. В. Редагування: творчість чи ремесло? // Вісник Книжкової палати. – 1999. – № 9. –С. 12-15.
82. Партико З. В., Огірко І. В. Редагометрія – міждисциплінарна галузь знань // Держава та регіони. Серія: Соціальні комунікації. – 2010. –№ 1. – С. 108-110.
83. Партико З. В. Галузеве редагування в засобах масової інформації : навч. посібник / З. В. Партико. – Львів: Афіша, 2007. – 104 с.
84. Партико З. В. Галузеві норми редагування перекладів // Вісник Київського лінгвістичного університету. Серія філологія. Т. 5. – № 2. – 2002. – С. 132–137.
85. Партико З. В. Загальне редагування: нормативні основи : навч. посібник. 2-ге вид / З. В. Партико. – Львів: Афіша, 2011. – 640 с.
86. Партико З. В. Методи творчого редагування // Держава та регіони. Серія: Соціальні комунікації. – 2011. – № 1. – С. 114–120.
87. Партико З. В. Редагування матеріалів засобів масової інформації : збірник вправ / З. В. Партико. – Запоріжжя: Вид-во КПУ, 2009. – 110 с.
88. Пахомова Н. Мовленнєва готовність дітей дошкільного віку з тяжкими вадами мовлення // Дефектологія. – 2005. – № 3 – С. 48-50.

89. Пентилюк М. І. Культура мови і стилістика / М. І. Пентилюк. – К., 1994. – 240 с.
90. Полюга М. П. Словник антонімів української мови / [за ред. Л.С.Паламарчука]. – К. : Довіра, 1999.
91. Пономарів О. Культура слова : мовностилістичні поради : навч. посіб. / О. Пономарів. – К. : Либідь, 1999.
92. Пономарів О. Д. Стилістика сучасної української мови / О. Д. Пономарів. – К. : Либідь, 1993.
93. Радевич-Винницький Я. Етикет і культура спілкування : навч. посіб. / Я. Радевич-Винницький. – К. : Знання, 2006.
94. Ревуцький Д. Живе слово / Д. Ревуцький. – Львів, 2001.
95. Русанівський В. М. Історія української літературної мови / В. М. Русанівський. – К., 2001.
96. Русанівський В. М. Культура української мови / В. М. Русанівський. – К. : Либідь, 1990. – 304 с.
97. Савченко М. Методика виправлення вад мови у дітей / М. Савченко. – К. : Рад. школа, 1983. – 165 с.
98. Сагач Г. М. Золотослів : навч. посібн. / Г. М. Сагач. – К., 1993.
99. Свинцов В. И. Логические основы редактирования текста / В. И. Свинцов. – М. : Книга, 1972. – 320 с.
100. Семеног О. М. Культура наукової української мови : навч. посіб. / О. М. Семеног. – К. : «Академвидав», 2010.
101. Сербенська О. Культура усного мовлення : навч. посіб. / О. Сербенська. – К. : Центр навчальної літератури, 2004.
102. Серебрянська О. А. Культура усного мовлення. Практикум / О. А. Серебрянська. – К. : Центр навчальної літератури, 2004. – 216 с.
103. Скіпачевич О. В. Вчимо емоційно правильно сприймати художній текст/ О. В. Скіпачевич // Почат. шк.–1996. –№ 12.
104. Словник труднощів української мови / [за ред. Єрмоленко С. Я.]. –К., 1989.

105. Словник-довідник з культури української мови / [Д. Гринчишин, А. Капелюшний, О. Сербенська, З. Терлак]. – К. : Знання, 2006.
106. Сопер П. Основи искусства речи / П. Сопер. – М. : Прогресс, 1992. – 188с.
107. Стахів М. Український комунікативний етикет : навч.-метод. посіб./ М. Стахів. – К. : Знання, 2008.
108. Струганець Л. В. Теоретичні основи культури мови : навч. посіб. / Л. В. Струганець. –Тернопіль, 1997.
109. Сучасна українська літературна мова / [за ред. О. Д. Пономарева]. – К. : Либідь, 1997.
110. Сучасна українська літературна мова : морфологія / [за заг. ред. І. К. Білодіда]. – К. : Наук. думка, 1969.
111. Сучасна українська мова / [за ред. М. Я. Плющ]. – К. : Рад. шк., 1994.
112. Токарська А. С., Кочан І. М. Культура фахового мовлення правника: Навч. посібник / А. С. Токарська, І. М. Кочан. – Львів: Світ, 2003. – 312 с.
113. Українська мова: енциклопедія. – К., 2000.
114. Український орфографічний словник : Близько 174 тис.слів / [за ред. В. Г. Скляренка]. – К. : Довіра, 2009.
115. Український правопис / НАН України, Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні; Інститут української мови. – К. : Наук. думка, 2002.
116. Український правопис : [4-те вид.]. – К. : Наук. думка, 1993. – 236 с.
117. Фразеологічний словник української мови: У двох томах. / Уклад. В. М. Білоноженко та ін. / АН України, Інститут української мови. – К., 1993.
118. Чак Є. Мовний етикет: «Дорогий друже!», «Бажаю щастя!» / Є. Чак // Дивослово. – 1998. – №1.

119. Чак Є. Мовний етикет: «Щасливенько!» / Є. Чак // Дивослово. – 1998. – №10.
120. Чмут Г. К. Культура спілкування / Г. К. Чмут. – Хмельницький, 1996.
121. Ющук І. П. Українська мова / І. П. Ющук. – К. : Либідь, 2003.